Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 218 (13932) | 1972 оной сентябрийн 15, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭНЬ ЕХЭ

Мүнөөнэй эрхэ байдалда ажалша социалис коллективүүдэй хүмүүжүүлхы үүргэ улам дээшэлнэ. Зоной дунда хүдэлжэ, ...лай һургуули гарадаг, хүн боложо хүмүүжэдэг, болбо... гэшэ. Имагтал коллективтэ хүдэлхэдөө, хүн нүхэдэй... залуун анхарал оролдолго, туһаламжа дэмжэбэри бэе дээ... редэг, коллективэйнгээ гэшүүн байһанаа мэдэрдэг бшуу. ...ахые ударидаха аргые улам нарижуулха, коллективүү... гэшүүдэй ниитын эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ хэ... КПСС-эй XXIV съезд онсо анхаралаа табиһан. Энэ зо... бэелүүлхын тулада партиин Центральна Комитет то... хэмжээнүүдые абана. КПСС-эй ЦК һүүлэй үедэ энэ ...лаар хэдэ хэдэн тогтоолнуудые баталан абаа. Коллекти...үүдэй дунда ябуулагдадаг суртал бодолой хүдэлмэридэ ...тогорскэ металлургическа заводой хүтэлбэрилхы хүдэлмэ...дые, инженернүүд, техникүүдые хабаадуулха тухай, ...тивэй гэшүүдэй ниитын эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ та... Минскэ тракторна заводой партийна организациин хүдэл... тухай, колхоз болон совхозой үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ ...тэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ талаар партиин Алтайн край... хүдэлмэри тухай болон бусад асуудалнуудаар КПСС-эй ...н тогтоолнууд гаранхай.

Энэ тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар, коллективүүдэй хү...жүүлхы үүргэ дээшэлүүлхэ, ажалшадай үйлэдбэрниин, нии... эдэбхи дээшэлүүлхэ талаар хаа хаанагүй ехэ хүдэлмэри ...дана. Промышленна предприятинуудай олон коллекти... социальна хүгжэлтын түсэб табяад, тэрэнээ бэелүүлжэ ...хэй. Мүн колхоз, совхозуудааршье энэ талаар ехэ хү... хэгдэнэ. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя ...» колхозой партийна организаци хүтэлбэрилхы хүдэл...шадые, мэргэжэлтэдые үзэл сурталай хүдэлмэридэ ...гээр хабаадуулхын тулада үргэн хэмжээнүүдые бэе... Хонишодой бригадирнуудһаа эхилээд, колхозой тү...шэ хүрэтэрөө бултадаа политическэ хүдэлмэридэ хабаа... агитатор, политинформатор, лектороор хүдэлдэг юм. ...ень хүсэ нүлөөн колхозой ажал хэрэг дээдэ харагдадаг ...ниинь лабтай.

Энэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ абаһан социалис уялга... тус колхозой гэшүүд амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. ...алай продукци гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэ... дүүргэнхэй, ажалайнгаа эршэ улам шангадхан хүдэл... доторoo хонин һүрэг олоор үсхэбэрилдэг энэ кол... буряадууд, ородууд сугтаа эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг.

Мүн Зэдын аймагай Октябрьска совхозой, Доржи Банзаро... колхозой партийна организацинууд үзэл сурта... хүдэлмэри шадамараар, оншотойгоор ябуулдаг. Тиигэхэдээ ...эй интеллигенциие — хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, баг..., медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые, ажахынгаа хүтэлбэри...дые лекционно, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадуул...

...бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө ...гурим ёһо коллектив бүхэнэй ажабайдалда заншал бо... ...гшэжа байна. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдая. Барилга...лгын 2-дохи управлениин коммунис ажалай коллекти... ...рэ зэргэтэй нүхэр Ахадовай ударидадаг бригада табяад ...н бүридэнэ. Эндэ арбаад үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ...дэг, үнэхөөрөө һайн бүлэ болонхой, даалгагдаһан хэрэгээ ...н һайнаар бэелүүлдэг, ажалаараа суутай болонхой кол... юм. Бригадынь дүшөөд шахуу гэшүүдынь үнинэй хү... ехэ дүршэлтэй болоһон зон, хорин табаниинь коммунис ...ай ударнигай солотой. Үнэхөөрөө, эбтэй эетэй боложо нэ... булта нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө ...дэг энэ бригада залуушуулые ажалда һургадаг һайн һур... болонхой. Жэл бүри арбаад залуушуул эндэ хүдэлжэ, ...һургуули гарадаг юм.

Тус бригадын гэшүүд газар доогуурхи һудаһа (коммуника...) ...адаг ажалтай. Гурим журамынь наринаар сахигдадаг, ...нь тодо һайнаар эмхидхэгдэдэг. Журам эбдэхэ, архи ...бадал эндэ юрэ бусын ушар гэжэ сэгнэгдэдэг, ямар нэ... ...гайралта гаргаһан хүн нүхэдэйнгөө үмэнэ харюусадаг. ...гадаа нимэ бата бэхи бүлэ болгон нэгэдүүлхэ хэрэгтэ ...р. Буряадай АССР-эй габьяата барилгашанай нэрэ зэр... ...К. Ахадов ехэ үүргэтэй. Хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэдөө он... эмхидхэхэшье, хүмүүжүүлхэшье талаараа дүршэлтэй ...н, СМУ доторoo бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн гэжэ ...й, зонойнгоо дунда хүндэтэй хүн юм.

...уу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ талаар ажалша кол...үүд ехэ үүргэтэй. Ажалай һайн һайхан ёһо заншалаар, ... фабрикын, колхоз, совхозой ажал хүдэлмэриин һайн ...нуудые улам арьбадхахаар залуушуулые хүмүүжүүл...аар партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд ...лмэри ябуулжа байдаг. Хүдэлмэришэнэй, таряашанай ...абалгын ёһололго хадаа хүбүүд, басагадые ажалай ...айхан заншалаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанар...жээн мүн. Энэ талаар олон коллективүүд — ЛВРЗ, «Промашина», авиационно заводууд болон бусад аша үрэ ...хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Автомобиль заһабарилгын ...н заводто ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри...ана, совет хуули ёһо сахиха тухай залуушуулай дунда ...эй хүдэлмэри эрхилэгдэнэ. Аймагай юристнүүдтэй, ...адай хүдэлмэрилэгшэдтэй саг сагта уулзадаг гуримтай. ...алис гурим журам хэлбэришэгүйгөөр сахиха, «Архи...й ба алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд ту...» парти, правительствын тогтоол бэелүүлхэ, шэнэ табан жэ...лэй хоёрдохи жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудые болзорһоонь ...үүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл хурдадхагша, гии... хүсэн ажалша коллектив мүн болоно.

...алис коллективэй хүмүүжүүлхы, эмхидхэхы үүргэ дээ... ...хэрэгтэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ һуури ...байһаниинь мэдээтэй.

...өө үеын хүтэлбэрилэгшын үмэнэ ехэ эрилтэнүүдэй та... байһаниинь ойлгосотой. Хүтэлбэрилэгшэ гээшэ нэн ... хүмүүжүүлэгшэ байха ёһотой. Энэ асуудалаар «Хү...лэгшын нэрэ хүндэ» гэһэн гаршаг доро манай газетын ...нда хөөрэлдөөн боложо байна. Манай газетын уншаг... асуудалаар һанамжа, бодомжонуудаа дурадхана, бэр...барилтай хүтэлбэрилэгшэдэй дүй дүршэл тухай бэшэнэ. ... үшөөшье олон бэшэгүүдэй орохо байһанда редакци ...гүй.

...нэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэрэ хүндэ тухай асуудалай ...худаһанда табигдаһаниинь ойлгосотой. Юуб гэ... хүтэлбэрилэгшын оншо шадабариһаа ехэ юумэн дулды...на бшуу. Ажахые ударидаха хэрэг һайжаруулха гээ... лэ экономикодо хабаатай хэрэг бэшэ, харин полити... зорилго мүн. Партиин хараа шугамай гол шухала зорил... бэелүүлхэ хэрэгтэ олон миллион коллективүүдые, ...ние элсүүлхэ, бии байһан арга нөөсэнүүдые сүм хэ... ...һэн зорилго табигдана, — гээд партиин XXIV съез... ...соото элидхэл соо заагдана. Тиимэһээ ажахые ударида...ые улам нарижуулха, коллективэй хүмүүжүүлхы үүр... ...лүүлхэ, тэдэнэй гэшүүдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулха, ...арга нөөсэнүүдые элирүүлхэ, тиигэжэ шэнэ табан жэлэй ...н жэлэй түсэбүүдые, социалис уялганууд дүүргэхын ...ёһониитые элсүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай, ...үзэл сурталшадай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

ХУРЯАЛГА ХУРДАНДАА ОРОО

Таряагаа түргэнөөр, һайн шанартайгаар, комплексно аргаар хуряаха социалис мүрысөө республика доторoo үүсхэһэн манай колхозой механизаторнууд абаһан уялгаяа бэелүүлхэ гэжэ габшагайгаар ажаллажа байна. Таряа хуряалгын түрүүшын 8 үдэртэ 4623 гектар шэниисэеэ амяарлан хадажа дүүргээ. Энэ хүдэлмэридэ жаткатай 24 комбайн ябуулагдаа. Үшөө 800 гаран гектар обёос амяарлан хадагдаха байна. Тиигээд хадалга захадаа гараха юм.

Түрүүшээр хадагдаһан таряагаа хуряажа байнабди. Мүнөө 27 комбайнаар 2061 гектарай баал суглуулагдаба. 24903 центнер таряан тоог дээрэ оронхой. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер шэниисэ абтана.

Таряа амяарлан хадаха, баал суглуулха хүдэлмэридэ манай түрүү комбайнернууд Александр Бурдуковский, Георгий Мальцев, Виктор Белоусов, Иван Мальцев болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр үдэр бүхэндэ даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Тоог дээрэ ороһон таряагаа түргэнөөр сэбэрлэжэ, гүрэндөө тушаахые хүсэнэбди. Мүнөө 1450 центнер таряан бэлэдхэлэй пунктда тушаагданхай. Иигэжэ таряа тушаалгада автомашинануудые олоор табижа, түсэбөө болзорһоо урид дүүргэхэ байхабди. Гүрэндэ эрхим сортын һайн шанартай таряан худалдагдана. Энэ жэл гүрэндэ тушааха таряамнай бүхыдөө сортовой байха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэнэй участогууд хуряагдажа байна. Тиимэһээ үрэһэеэ хаажа, сэбэрлэжэ байнабди.

Таряанай хуряагдажа абтахалаар лэ һолоомон суглуулагдана. Энэ хүдэлмэридэ бригада бүхэн 2—2 трактор табинхай. Һолоомонһоо сэбэрлэгдэһэн таряанай узуур хахалагдажа, түрүүшын мянгаад гектар намарай паар элдүүрилэгдээ. Һүүлэй үедэ хартаабха малтагдажа байна. Түрүүшын 70 гектарай ургаса хуряагдажа, гектар бүриһөө 83 центнер хабтаабха абтана. Тиигэжэ хартаабхын хахадынь тооной малтагдаба гээшэ. Гүрэндэ 3400 центнер хартаабха худалдагдажа, түсэбэй хахадһаа ехэнхинь дүүргэгдэбэ. Энэ жэл бүхыдөө 2500 центнер хартаабха түсэбһөө гадуур тушаагдаха хараатай.

Е. ИВАНОВ.
Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой.

ҮБҺЭШЭДЭЙ ҮГЭ БАТА

Ниитынгээ адууһа мал тэжээлээр хүсэд хангаха, үбһэсэ гээлтэгүйгөөр, һайн шанартайгаар хуряажа абаха социалис мүрысөөн «Мир» колхозой үбһэшэдэй звенонуудай хоорондо үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Колхозой правлени, партийна комитет үбһэшэдые али болохоор урмашуулха хэмжээнүүдые, тусхай гурим тогтооһон байгаа.

Мүнөө үедэ энэ мүрысөөн захадаа гаража байнхай. Колхозой үбһэшэдэй звенонууд 21.527 центнер үбһэ һүрилжэ абаха гэһэн түсэбөө сүм дүүргэбэ. Мүн 10.300 центнер үбһэн колхозһоо гадуур бэлэдхэгдэжэ абтаа. Тиигэжэ бүхыдөө 31.318 центнер үбһэн ниитын малда һүрилэгдэнхэй. Үбһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Эгээн ехэ үбһэ нэгэдэхи отделениин звенонууд суглуулһан байна. Эдэнэр 7.905 центнер үбһэ һүрилжэ абаад, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуурида хоёрдохи отделениинхид гаранхай. Энэ отделениин хүдэлмэрилэгшэд 6.405 центнер үбһэ абаад, энэ ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

Үбһэ хуряаха хүдэлмэридэ малшадай звенонууд эдэбхитэйгээр хабаадаа гэжэ тэмдэглэмээр. Гурбадахи һаалиин фермын звено 480 центнер, дүрбэдэхи һаалиин фермын коллектив 430 центнер, Чагдуржап Гармаевай хүтэлбэрилдэг һубай малай гүүртынхид 460 центнер үбһэ һүрилжэ абанхай. Моришодой звеное пенсионер Батожап Батуев даажа, 540 центнер үбһэ бэлэдхээ. Мүн Сандуйжап Цымбеловэй, Доржо Батуевай, Содном Бадмаевай звенонууд түсэбөө дүүргэжэ, магтаалда хүртэнхэй.

Найдан Гармаевай хүтэлбэрилдэг АВМ-04 агрегадайхид 730 центнер ногооной гурил гаргаба. Иигээд зелёнко хуряажа абахаар бэлдэгдэжэ байна.

Тиигэжэ энэ жэлдэ колхозой гэшүүд ниитынгээ мал тэжээлээр һайса хангаха байһаниинь элитэ.

Д. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын аймаг.

Улаан-Үдын электро-заһабарилгын заводой коллектив жэлэйнгээ түсэб декабрийн 15-да дүүргэхэ уялга абанхай. Тус заводой хэбэй участогай 27 жэл ажаллажа ябаһан хэбшэн, КПСС-эй гэшүүн Михаил Болиславович Кадан коллектив соогоо мэдээжэ болоһоор үнинэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible]эн М. Б. Кадан ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

● 275035 ГЕКТАР ТАРЯАН ХАДАГДАА. ● 137.357 ГЕКТАРАЙ ТАРЯАН СОХИГДОЖО АБТАБА. ● ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ 9,7 ЦЕНТНЕР ОРООҺОН ХУРЯАГДАА. ● 2204 ГЕКТАРАЙ ХАРТААБХА МАЛТАГДАА.

УРГАСЫН ХАХАДЫНЬ ХАДАГДАБА

Таряа амяарлан хадалга. Сентябрийн 11-нэй мэдээгээр республикын колхоз, совхозуудта 275.035 гектарай таряан амяарлан хадагдаа гэхэ, гү али таряанай хахад хубинь хүлһөө буулгагдаба.

Үнгэрһэн долоон хоногто таряа хадаха хүдэлмэри Хориин аймагта (31 процент нэмээ), Баргажанда (28 процент), Мухар-Шэбэртэ (27 процент), Яруунада (26 процент), Кабанскын аймагта (25 процент нэмээ) хурданаар ябуулагдаба. Тиигэжэ Баргажанай аймагай ажахынуудта бүхы таряанайнь 75 процент, Хурамхаанда — 64 процентнь, Захааминай, Кабанскын, Бэшүүрэй аймагуудта 61 процентнь хадагдажа дүүрэбэ.

Таряа амяарлан хадаха хүдэлмэри энэ үедэ Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хяагтын, Зэдын Загарайн аймагуудта ааляар ябуулагдажа, арайхан гэжэ 10—15 процент нэмэһэн байха юм. Сэлэнгын, Яруунын аймагуудта бүхы таряанайнь миил 35—38 процентнь хүлһөө буулгагдаа.

Таряа хуряалга. Бүхыдөө хадагдаһан таряанай хахад хубинь гэхэ гү, али 137.357 гектарай таряан хуряагдажа абтаба. Энэ хүдэлмэри Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Хяагтын аймагуудта муу бэшээр ябуулагдана. Эдэ аймагуудта хадагдаһан таряанайнь 80—61 процентнь суглуулагданхай.

Эгээн ехэ ургаса Прибайкалиин аймагта (гектарай 14,4 центнер), Кабанскын аймагта (14,1 центнер), Мухар-Шэбэрэй аймагта (11,9 центнер), Бэшүүрэй аймагта (10,5 центнер) абтаа. Республикамнай дунда зэргээр гектарай 9,7 центнер таряа абажа байна гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 1 центнер шахуу доогуур болоно.

Зүгөөр Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Баргажанай аймагуудта амяарлан хадагдаһан таряанайнь оройдоо 18—20 процентнь суглуулагдажа абтаа. Энэ тон аюултай байна.

Хадагдаһан таряае суглуулан абаха талаар илангаяа «Скотпром» трестын, республикын совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй ажахынууд гээгдэжэ ябана.

Хартаабха малтаха хүдэлмэри бүхы аймагуудта захалаа. Сентябрийн 11-нэй байдалаар 2204 гектарай хартаабха малтагдаа гэхэ гү, али 27 процентнь хуряагдаба. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 66 центнер хартаабха суглуулагдана.

Энэ хүдэлмэри Улаан-Үдын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта эршэмтэйгээр эмхидхэгдэнэ. Эдэ аймагуудай ажахынуудта хартаабхын 36—34 процентнь малтагдажа абтанхай. Хартаабхын баян ургаса Кабанскын аймагта хуряагдана. Эндэхи ажахынуудта дунда зэргээр гектар бүриһөө 102 центнер ургаса абтана.

Хартаабха горитой таридаг Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Хяагтын аймагуудта ургаса хуряалгань үшөөл хангалтагүйгөөр захалаа. Мүнөө эндэхи ажахынуудта хартаабхын ургасын миил 9—21 процентнь хуряагданхай. Хартаабхын ургаса Сэлэнгын, Хурамхаанай, Баргажанай, Загарайн аймагуудта тон бирагүй.

Энэ үедэ гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда 2524 тонно хартаабха тушаагдаа гэхэ гү, али түсэб 8 процент дүүргэгдээ. Хартаабха гүрэндэ худалдаха талаар Бэшүүрэй, Кабанскын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд түрүүн ябана.

Овощ хуряагдажа байна. Һүүлэй мэдээгээр 291 гектарай ургаса абтаа гэхэ гү, али тарилгын 17 процентнь хуряагдаба. Энэ талаар Баргажанай, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай ажахынууд түрүүлэнхэй.

Һүүлэй мэдээгээр гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта 2908 тонно овощ тушаагдажа, түсэб 16 процентээр дүүргэгдээ. Энэмнай нёдондонойхиһоо 62 процент дээгүүр байха юм. Овощ гүрэндэ худалдаха түсэбөө Бэшүүрэй, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай ажахынууд 28—15 процент дүүргэнхэй.

Намарай паар хахалха түсэб арайхан гэжэ 23 процентдэ хүргэгдэбэ. Энэ хүдэлмэри Захааминай аймагта (60 процент), Кабанскын (41 процент), Прибайкалиин (43 процент), Түнхэнэй (37 процент) аймагуудта муу бэшэ.

Сагай орой боложо байбашье, зарим аймагуудай ажахынууд энэ шухала хүдэлмэридэ анхарал бага табина. Мүнөө хүрэтэр Хэжэнгын аймагта нэгэшье гектар намарай паар хахалагдаагүй байһаар. Загарайн, Сэлэнгын, Баргажанай, Яруунын аймагуудта намарай паар хахалха хүдэлмэри һаял эхилжэ, түсэб орой 1—5 процент дүүргэгдэбэ.

Совет республикануудай гайхамшаг дэбжэлтэ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Советскэ Союзай эмхидхэн байгуулагдаһан ушар Агуу ехэ Октябриин социалис республикын хэрэгэй үргэлжэлэл ба хүгжэлтэ, национальна асуудал шиидхэхэ ленинскэ гол һургаал заабаринуудай бодото бэелэл болоно, — гэжэ «Үнэн» газетэ СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья соогоо бэшэнэ.

Бүхы республикануудай ажалшадай хани барисаан, харилсан туһалалсалга, ороной бүхы хүсэ болон баялигуудые нэгэдхэһэн ябуулга экономическа ба соёлой талаар гээгдэлээ түүхэтэ богонихон болзор соо усадхаха, социализм байгуулга, СССР-ые олон үндэһэ яһатантай хүсэн түгэлдэр гүрэн болгохо арга совет хүнүүдтэ олгоо.

Республикануудай экономико болон соёлой, совет хүнүүдэй оюун бодолой хүгжэлтын талаар угаа ехэ хубилалтанууд табин жэлэй турша соо болобо. Үндэһэ яһатадай хоорондоо харилсаха арга олгон, Россин бүхы нацинуудай ба арад үндэһэтэдэй һайн дураараа шэлэн абаһан ород хэлэн ороной, бүхы дэлхэйн соёлой эрхим туйлалтануудые совет арадуудай хэрэглэхэ хүсэтэ зэбсэг болонхой. Совет республикануудай аха дүү ёһоной харилсаа холбоон, хани нүхэсэл Соведүүдэй ороной эрдэм, техникын туйлалтануудые хүсэд бүрин хэрэглэхэ аятай зохид арга боломжо хангана, — гэжэ «Үнэн» газетэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

«Интервидени» ДУРАДХАНА

Сентябрийн 13-да Москвада нээгдэһэн уласхоорондын VI теле-хуралдаан дээрэ документальна, уран һайханай, үхибүүдэй, хүгжэмэй зуу гаран фильм харуулагдахань. «Интервидениин» системэдэ ородог, энэ хуралдаан дээрэ өөрынгөө шэнэ зохёол бүтээлнүүдые дурадхаха оронууд «Телеярмагай» түхэлтэй энэ уулзалгада хабаадана. Эдэ фильмүүдые Европын, Америкын, Азиин, Австралиин телевизионно томо томо компанинууд худалдан абаха юм. Тэдэнэй тоодо ФРГ-гэй, Италиин, Канадын, Японой, Скандинавска оронуудай фирмэнүүд ороно.

— Советскэ Союзай телевидени хэдэн шэнэ картинануудые гадаадын экранда зорюулна, — гэжэ Телевидениин ба радио-дамжуулгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй коллегиин гэшүүн Н. С. Бирюков ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Үнинэй режиссёрнуудай нэгэн Л. Кристиин табиһан, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Түсэбүүд ба ажабайдал» гэжэ документальна фильмые түбхын түрүүн нэрлэхэ хэрэгтэй.

Теле-хуралдаан сентябрийн 20 хүрэтэр үргэлжэлхэ.

МАНАЙ ХАНИНАРАЙ ТЕХНИНЭ

Москвада нээгдэһэн «Сельхозтехника-72» гэжэ уласхоорондын выставкэ дээрэхи Германиин Демократическа Республикын павильондо орохо үүдэнэй дэргэдэ «СССР-тэ бүтээгдээ» гэһэн маркатай машинанууд табигданхай байба. Эндэ ямаршье алдуу болоогүй: совет техникэ ГДР-эй мэргэжэлтэдэй бүтээһэн машинануудтай хамта харуулагдана.

Энэ аха дүү ороной поли дээрэ 250 мянган «Беларусь» трактор хүдэлнэ. ГДР-эй промышленность эдэ тракторнуудта зорюулжа, олон тоото үргэгдэдэг ба шагтагалагдадаг зэмсэгүүдые бүтээн гаргаа. ГДР-тэ бүтээгдэһэн тусхай погрузчигтай минскэ трактор выставкэ дээрэ табигданхай.

Германиин Демократическа Республика социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооной нэгэдхэмэл программа бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Хоёр талын, олон талын хэлсээнүүдэй үндэһөөр, ГДР-эй мэргэжэлтэд хүдөө ажахын шэнэ машинанууд ба түхеэрэлгэнүүдые зохёожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг болонхой.

(ТАСС).

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябрийн 2-дохи декадын эхеэр орон дотор 92.242 гектарай ороoһото, ороoһото-бобово ургамалнууд (кукурузагүйгөөр) хадагдаад байба. Энэмнай тарилгын талмайн 81 процент болоно. Хадагдаһан таряанай 86 процентнь сохигдоо.

Россин Федерациин колхозууд, совхозууд 56.564 мянган гектарай гэхэ гү, али тарилгын бүхы талмайн 79 процентын ороoһото, ороoһото-бобово ургамалнуудые (кукурузагүйгөөр) хадаад байна. Үнэтэ сагаа дэмы үнгэргэхэгүй, хүсэтэ техникээ хүсэд бүрин ашаглаха гэжэ Сибириин ба Алтайн таряашад зоригжонхой.

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахай ССР дотор 17 миллион шахуу гектарай ороoһото ургамалнууд хадагдаа. Энэнь бүхы тарилгын табанай дүрбэн хуби шахуу болоно. Үнгэрһэн табан хоногой турша соо 4.300 мянган гектарай шэниисэ баалнууд болгогдоо. 11 миллион шахуу гектарай таряан сохигдоо. Республикын хойто областьнуудтахи таряа хуряалга шиидхэхы шатадаа оронхой.

БАРНАУЛ. (ТАСС). Алтайн хизаарта 3 миллион гектар таряалан хуряагдаад байна. Кулундиин, Ключевской, Табунска ба бусад районууд таряа хуряалгаяа дүүргэхэ ойртоо.

...АССР-эй ВЕРХОВНО ...ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

...С. К. ЧЕБУНИНИИЕ ...ЯАДАЙ АССР-эй ...ХОВНО СОВЕДЭЙ ...УМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ...ТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...н партийна, проф... ...н зургаануудта үни ... соо аша туһа ехэтэй... ...энэйнь түлөө түрэһөөр ...ынһэнтэйнь дашарам... ...ээ холбооной хүдэлмэ... профсоюзай обкомой ... Чебунин Семен Конд... ... Буряадай АССР-эй Соведэй Президиумэй ... грамотаар шагнаха.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ... Б. СЕМЕНОВ.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

...-Үдэ хото, Соведүүй байшан ... сентябрийн 12.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

БҮХЫ АРАДУУДТА ЖЭШЭЭ БОЛОНО

СОФИ. (ТАСС). СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэр хадаа совет арадай морально-политическэ нэгэдэлэй, КПСС-ые тойрон жагсаһан бата нэгэдэлэйнь, Советскэ Союзай бүхы арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаанай ба харилсаа холбооной һүр жабхаланта шэнэ гэршэ жэшээ болоно, — гэжэ БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. Живков Болгариин радиогоор хэлэбэ.

Совет гүрэнэй тогтоогдоһон, хүгжэн һалбаржа байһаниинь уласхоорондын бүхы коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ, колониализм ба империализмда эсэргүү арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ угаа ехэ удха шанартай.

Шэнэ общество байгуулха, социалис экономико хүгжөөхэ, социалис соёл һалбаруулха хэрэгтэ Совет гүрэнэй туйлаһан түүхэтэ дүй дүршэл социализмын замда ороһон арадуудта эрхим жэшээ болоно.

СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэр мүн болгар арадай ехэ һайндэр бололсоно. Болгариин коммунистнууд, арад зон Советскэ Союзай, КПСС-эй дүй дүршэлые шудална, халан абажа. Совет арадтай аха дүү ёһоной хани барисаагаа улам бэхижүүлхэбди гэжэ ехэ ойн жэлдэ мэдүүлнэбди, коммунис общество байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахыень хүсэнэбди, — гэжэ Т. Живков хэлэбэ.

ХУДЭЛЖЭ БАЙГАА предприятинуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ зорилго партиин XXIV съезд табиһан байна. Энэ зорилго бэелүүлэн, республикымнай олон заводууд шэнэдхэн байгуулагдажа, һэльбэн заһабарилагдажа эхилээ. Зарим предприятинууд үйлэдбэреэ үндэһөөрнь хубилгана, шэнэ цехүүдые бодхоно, шэнэ түхеэрэлгэ тодхоно. Нүгөөдэ зариманиинь үйлэдбэриингөө шухала участогуудые шэнэдхэн байгуулжа, бии байгаа түхеэрэлгээ һэльбэн заһабарилна.

али заводой проектнэ хүсэ шадалһаа 20 миллион хэһэг шифер үлүү ехээр үйлэдбэрилжэ болохо байһые коллектив элирүүлээ. Тиихын тула ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоо. Хуушан түхеэрэлгын бүтээсэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй байба.

Шиферэй хабтагай үйлэдбэрилхэ машина, технологическа шэнэ лини тодхогдожо эхилээ. Энэ хүдэлмэри заводой үйлэдбэриин цехэй начальник Виталий Яковлевич Ипатьевай, заводой главна инженер Геннадий Ефремович Филипповай хүтэлбэри доро, эдэбхитэй хабаадалгаар хэгдээ.

дай хушалтада хэрэглэгдэдэг шифер үйлэдбэрилхэ мүнөө үеын бүтээсэ ехэтэй СВ-40 машина, технологическа лини тодхогдожо эхилээ. Энэ ажал хуушан машинануудые хүдэлгэн ашаглахатай хамта хэгдэһэн юм. Тиигэжэ коллектив продукци бүтээн гаргаха түсэбөө дүүргэһэн. Сибиирин олон барилтые хэрэгтэй материалаар хангажа байһан юм.

Коллектив хоёр жэлэй — 1970—71 онуудай туршада хуушан 4 машинаяа автомат шахуу 4 шэнэ технологическа линеэр һэлгээ. Энэ табан жэлэй түрүүшын ондо технологическа хоёр лини проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдаа хүргэгдөө. Жэлэй хугасаада хоёр лини 34—34 миллион плиткэ шифер үйлэдбэрилэн гаргаа. Тиигэжэ заводой коллектив түсэбһөө гадуур нэгэ миллион плиткэ шифер арадай ажахыда үгэһэн байна. Энэ хэр ехэ гээшэб гэжэ һонирхоод үзэе. 80 байратай нэгэ байрын гэрэй хушалтада нэгэ мянганһаа бага үлүүтэй плиткэ шифер хэрэглэгдэдэг. Коллективэй түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн шиферээр имэ 900 гэрнүүдые гэхэ гү, али 300 мянган ажаһуугшадтай бүхэли городой гэрнүүдые хушажа болохо байна.

Техническэ дэбжэлтэ заводто ехэ амжалтатай байба. Коллектив үйлэдбэриин даабарие һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур ехэ продукци бүтээн гаргана. Технологическа нэгэ лини заводто 81 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэнэ гэжэ мэргэжэлтэд тодорхойлоо. Имэ дүрбэн линиин хэды зэргын ашаг үрэ үгэдэг байһые тоолохонь бэрхэшээлтэй бэшэ.

Заводой коллектив нёдондо 188 миллион плиткэ шифер үйлэдбэрилэн гаргаа. Энэ жэлдэ 200 миллион плиткэ үйлэдбэрилхөөр хараалһан байна. Тэдэнэр табан жэлэй хоёрдохи жэлэй эхинһээ хойшо мүн лэ урагшатайгаар ажаллажа, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһээр.

Шифер үйлэдбэрилэгшэд шэнэ техникэ тодхоһоной ашаар ажалай бүтээсые горитой ехээр дээшэлүүлһэн, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэһэн байна. Тиигэжэ тэдэнэр партиин XXIV съездын шиидхэбэри бодото дээрэнь бэелүүлжэ, ажалдаа амжалта туйлана. Техническэ дэбжэлтэ заводто ехэ ашаг үрэ үгэбэ. Коллектив технологическа бүхы 5 шэнэ лини бүтээсэтэйгөөр хэрэглэжэ, урдынхиһаа һураггүй ехэ продукци үйлэдбэрилжэ байна.

Ю. БУДАЕВ,
журналист.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ШЭНЭ ТЕХНИКЫН АШАГ ҮРЭ

Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой коллектив энэ табан жэлэй үедэ үйлэдбэреэ үндэһөөрнь хубилгаһ[illegible] дүүргэхэ зорилго урдаа таб[illegible]һэн. Техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай үндэһэ һуури дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин хуушан талмай дээрэ ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо гэжэ хараалаа.

Асбоцементын зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг энэ завод залуу предприятинуудай нэгэн. Харин залуушье һаа, ганса аймаг доторoo бэшэ, мүн республика соогоо һайн мэдээжэ, түрүү предприяти боложо шадаа. Байгуулагдажа эхилһэн 14 жэлэй туршада завод нилээд хүгжөө. Коллектив жэлдээ 160 миллион плиткэ шифер үйлэдбэрилхэ түсэбөөр хараалагдаһан хүсэ шадалдаа заводнай хүрөө гэжэ һанаагаа амараагүй. Үргэн далайсатайгаар хаа хаанагүй бодхоогдожо байгаа шэнэ барилгануудта ехэ шифер хэрэгтэй, барилгын энэ эрилтые заатагүй хангаха шухала гэжэ тэдэнэр ойлгоһон байна.

Тиигэжэ коллектив техническэ дэбжэлтэ туйлаха, хуушан түхеэрэлгээ бүтээсэ ехэтэй лини, станогуудаар һэлгэхэ ажал хэжэ эхилээ. Урдынхиһаа гэхэ гү, Виталий Яковлевич цехэй начальник байһан туладаа үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ, техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ гэжэ ехэ анхарал табяа.

— Машина бүхэндэ һара соо 3 миллион 100 мянган плиткэ шифер үйлэдбэрилхэ ёһотой байгаа. Теэд манай эрхим машинистнүүд хуушан түхеэрэлгэ дээрэ ажаллахадаа, имэ бүтээсэ туйлажа шадаагүй. Яалтай гээшэб? Хуушан машинануудаа шэнээр һэлгэхэ нэгэл мүр байгаа,— гэжэ цехэй начальник хөөрэнэ.

УВ түхэлэй шифер үйлэдбэрилхэ шэнэ машина, технологическа шэнэ лини тодхожо, ашаглажа эхилхэдэ, заводой байдал абаһаар хубилаа. Машинист Алексей Григорьевич Яковлевай бригада түрүүшын үдэрһөө проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдань машинаяа хүргэһэн юм. Тэрэ гэһээр энэ бригада халаан, һара бүхэндэ даабаряа дүүргэнэ, жэгдэ һайнаар ажаллана. Нэгэ машина технологическа линеэр һара бүхэндэ 3 миллион 100 мянган плиткэ шифер үйлэдбэрилдэг болоо.

Нэгэ лини, машина тодхолгоор ажал хэрэг дүүрээгүй. Техническэ дэбжэлтэ туйлахын тула үшөө 4 лини, түхеэрэлгэ һэлгэхэ хэрэгтэй байгаа. Гэрэй байрануу-

УЛААН ТУГ ҮРГЭГДЭБЭ

Хуряалгын түрүүшын долоон хоногой туршада 1.614 центнер таряа суглуулан сохижо, аймагай комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан «Заганский» колхозой комбайнер Максимов Афанасий Никифоровичэй хүндэлэлдэ ажалай алдар солын Улаан туг аймагай түб һуурин—Мухар-Шэбэр тосхондо намилзуулагдаба.

Түрүү комбайнерта партиин райкомой болон аймсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө амаршалгын телеграмма эльгээгдэжэ, ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярта жэлэй ургаса хуряалгада бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсөө.

Колхозой үргэн уужам тарялан дээгүүр мүнөө комбайнай 27 агрегат ажаллажа байна. Сентябриин түрүүшын арбаад үдэр соо ажахыда 4.072 гектар тарян сабшагдаад, 1.700 гектарай баал суглуулан сохигдожо, 23.951 центнер ороохон тоог дээрэ оруулагдаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер ургаса абтана.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Олоной оролдосоор

Сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байгаашье һаа, Саянай совхозой механизаторнууд таряа хуряаха, һолоомо һүрилхэ, намарай паар хахалха хүдэлмэреэ жэгдэ хурданаар ябуулжа байнхай. Һүүлэй мэдээгээр совхозой таряашад 1270 гектарай таряа хадаад, 1157 гектарай баал хуряажа абанхай. Тиигэжэ 11.700 центнер ороохон сэбэрлэгдэжэ, совхозой амбаарта оруулагдаа. Тэрэнэй 2500 центнерынь гүрэндэ тушаагдаба. Гадна 900 гектар таряалангай һолоомон һүрилэгдэжэ, 890 гектар намарай паар хахалагдаһан байха юм.

Тус ажахын түрүү механизатор Б-Ж. Ангаев мүнөө 140 гектарай баал суглуулжа, 2 мянган центнер ороохо хуряагаад, механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлбэ. Ж. Ш. Ангаев, Д. Д. Шарханов гэгшэд 400—380 гектарай таряа хадаа.

Залуу механизаторнууд В. Зайганов, М. Жигжитов, К. Сагалуев, Н. Таханов, В. Тулуев гэгшэд һолоомо һүрилхэ, намарай паар хахалха хүдэлмэридэ эдэбхитэй оролдосотойгоор ажаллажа, халаанайнгаа даабарие 130—140 процент дүүргэнэ.

— Ойрын үдэрнүүдтэ таряагаа хуряажа дүүргэхынгээ хажуугаар һолоомоёо һайнаар соможо абаха, намарай паар ехээр хахалха гэжэ манай механизаторнууд оролдоно, — гэжэ совхозой директор Намсарай Балданович Манзаев мэдүүлбэ. — Энэ һарын хорёодоор гүрэндөө таряа тушааха түсэбөө дүүргэхэбди.

Комбайн, тракторнуудай хүнхинөөн совхозой таряалан дээгүүр зэдэлжэ байна. Ороохо таряа ашаһан автомашинанууд гүйлгэлдэһөөр. Ажалша бэрхэ механизаторнууд, жолоошодой һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абахань лабтай.

Б. ЯБЖАНОВ,
манай корр.

Түнхэн.

Совет орон доторнай

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ НЭРЭ ХҮНДЫН ХЭРЭГ

ТАЛЛИН. (ТАСС). «Шухала даабари дүүргэгдээ» гэжэ Таллинай машина бүтээлгын «Вольта» гэжэ заводой коллектив мэдээсэбэ. Тусхай маягтайгаар бүтээгдэһэн мянган электродвигатель Казахстан болон РСФСР-эй зүүн районуудай ажахынуудта болзорһоо һара урид эльгээгдэбэ.

Эстониин электротехническэ томо предприятиин коллектив СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтые дээрэ үргэжэ ябана. Хараалһанһаа үлүү продукци гаргаха түсэбынь хоёр дахин үлүүлэн дүүргэгдээ. Тэрэ тоодонь хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ электродвигательнүүд оролсоно.

ХҮДӨӨГЭЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ХОТО

ФРУНЗЕ. (ТАСС). Түбэй Тянь-Шаниин ажахынуудай эмшэлгын газарнуудай дундаһаа эгээн томонь болохо Ат-Башинскдахи участково больница «Пограничник» колхозой хүсөөр баригдаба. Тэрэнь хирургическа, терапевтическэ кабинедүүдтэй, хүүгэдэй таһаг, нарайлалгын байшан, аптекэ, лаборатори ба рентгенэй кабинедтэй.

Энэ больница — хүдөөдэхи элүүр энхын хотын нэгэ хубинь болоно. Хүүгэдтэ һү бэлдэдэг кухни болон бусад эмхинүүд эндэ бии. Эдэ бүгэдэнь колхозой мүнгөөр баригдаа. Хүдөө нютагта элүүр энхын эмхи зургаануудые бариха хэрэгтэ габьяатай байһанай түлөө тус колхозой түрүүлэгшэ Кошой Абдалиев «СССР-эй элүүрые хамгаалгын отличник» гэһэн значогоор шагнагдаһан байна.

ЗУРГААН КИЛОМЕТР ГАЗАРАЙ ГҮН РУУ

БАКУ. (ТАСС). «Азнефтеразведка» трестын үрэмдэгшэд Азербайджанай түбэй райондо хлопогой талмайн хажууда зургаан километр болохо шэнэ нүхэ малтажа эхилбэ.

Энэ район һайса шэнжэлэгдэнхэй юм. Эндэһээ хүнгэн нефть тэдэгые гаргажа абана. Имэ түлишын ехэ нөөсэ аяар доро бии гэжэ мэргэжэлтэд тоолодог.

Азербайджанай газарай нюуса баялигуудые уудалагшад зургаан километр гүнзэгы дүрбэн нүхэ үрэмдэнэ. Энэнь мезозойн нефть бэдэрэлгэдэ туһалха байха.

ДНЕПРЭЙ УҺАН—КРЫМЭЙ ЭРЬЕДЭ

СИМФЕРОПОЛЬ. (ТАСС). Крымэй область худар уһа залажа асарха эгээн томо барилга дүүрэбэ. Феодосиин тогтоомол сөөрэмһөө курортын Планерское тосхон худар Днепрэй уһан ерэдэг болоо.

Энэнь бэлэхэн бэшэ байгаа. Шулуу эсхэдэг машинаар хадын хатуу хүрьһэ малтажа, нүхэ гаргаа. Зарим участогуудые түрүүлэн тэһэлдэг байба. Булуурэй станцинуудые барихаһьшье баһал бэлэн бэшэ хэрэг. Днепрэй уһан Планерское тосхонһоо гадна, «Коктебель», «Феодосийский» совхозуудай плантацинуудта эльгээгдэнэ. Гансахан «Коктебель» совхозой 500 гектар талмай уһалагдаха юм.

Крымэй урда эрье шадар сэбэр тунгалаг уһанай угы хадань, эндэ курорт олоор баригдадаггүй байгаа. Мүнөө Планерское тосхон шадар элүүр энхын шэнэ байшангуудые бариха арга олдобо.

СМОЛЕНСКЫН ШЭНЭ БАРИЛГА

СМОЛЕНСК. (ТАСС). Смоленскын зүүн-хойно арба мянган хүнэй ажаһууха шэнэ районой барилга эхилээ. Архитекторнүүд тэрэниие «Спутник» гэжэ нэрлэнэ. Эндэ өөрын магазинууд, һургуулинууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха эмхинүүд, спортын барилганууд хэгдэхэ.

Дайгаар һандаргагдаһан, эртэ сагай энэ хото урдынхиһаа үргэн болоо. Смоленскын байрын гэрнүүд мүнөө нэгэ хахад миллион дүрбэлжэн метр талмайе эзэлнэ гэхэ гү, али 1941 онойхиһоо хоёр дахин ехэ болонхой.

Физкультурын институдай, Московско энергетическэ институдай филиалай техникумүүдэй, хүүгэдэй эмхи зургаануудай байшангууд эндэ баригдажа байна. 300 хүнэй ажаллаха универмагай һуури табигдаа. Тус бүридөө 216 байратай юһэн дабхар түрүүшын хоёр ехэ байшан баригдажа эхилэнхэй.

ШМАКОВКАДА 200 МЯНГАДАХИ ХҮН АМАРБА

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). Социалис Ажалай Герой Мария Георгиевна Попова Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ санаторииин (Приморско хизаарай Горные Ключи) коллективтэ халуун баяр хүргөөд, Находко хотодоо бусаба. Мария Георгиевна Шмаковскын курортдо амарһан 200 мянгадахи хүн байба. Шмаковкын аршаан мэдээжэ Кисловодскынхиһоо халташье дутадаггүй гээд суурхадаг.

Энэ курорт мүнөө хоёр томо санаторитой. Нэгэн доро хоёр мянган хүрэтэр хүн эндэ амардаг.

МЯНГАН АВТОПОЕЗД АЯНШАЛГАДА ГАРАА

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстанай хойто областьнуудай шэнэ ургасын таряае гурба мянган автопоезд зөөнэ гэжэ республикын Автомобильна транспортын министерстваһаа ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Таряа хуряалгын үедэ ороохо зөөлгын түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Кустанайн Хойто Казахстанай болон бусад Целиннэ областьнуудта таряа хуряалгын 1.500 комплексно бригада эмхидхэгдэнхэй. Бригадын бүридэлдэ комбайнернууд, автомобилистнүүд ороно.

Алма-Атын эрдэмтэдэй дурадхаһан ороохо зөөлгэ түсэблэхэ ехэ аша үрэтэй шэнэ аргые Кустанайн, Целиноградай областьнууд, автомобилистнүүд хэрэглэжэ эхилбэ. Электронно-тоололгын техникэ таарамжатай маршрут хараалхадань туһалаа. Ороохо тушаан абаха пунктнуудта ажахынуудые тусхайлан даалгахадань ашаг үрэтэй байба.

БУЛАД ЗАМУУДАЙ «БААТАРНУУД»

ВИЛЬНЮС. (ТАСС). Вильнюсэй депогой локомотивна бригада-

УРЛАН НАРИЖУУЛГАДА— ҮРГЭН ЗАМ

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ урлан нарижуулагшадай дүүргэдэг үүргэ һайн мэдээжэ. Хэрбээ урдань тэдэнэр тус бүридөө ямар нэгэ дурадхал оруулжа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг байгаа һаа, мүнөө хамтаараа үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэдэг болоо. Энэньшье ойлгосотой бэзэ. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха зорилго—имэ эрилтэ тэдэнэй урда табина.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентo «Электромашина» заводой шэнэ юумэ үүсхэгшэд эдэбхитэйшүүлэй бригаданууд болон ажаллана. Имэ арбаад бригада заводто тоологдоно.

Электромеханическа, кран бүтээлгын, инструментальна цехүүдэй, главна конструкторай, заводой түбэй лабораториин эдэбхитэйшүүлэй бригаданууд үйлэдбэридэ ехэ аша туһатай онол дурадхалнуудые нэбтэрүүлээ. Конструктор Галина Анатольевна Соколовагай хүтэлбэрилдэг бүлэг һүүлэй үедэ ехэ эдэбхитэйгээр ажаллана. Тэдэнэр электродвигательнүүдые бүтээхэ технологидо бага хубилалта оруулжа, 5 хүдэлмэришэниие энэ ажалһаа сүлөөлхэ арга олгоо. Энэ дурадхалай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар жэл соо 40 мянган түхэриг алмагдаһан юм. Зургаан инженер, мастерһаа бүридэһэн энэ бүлэг материал алмаха, ажалай гаргаша бага болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжо элирүүлэн хэрэглэнэ.

Имэ зорилго шиидхэхэдээ, бүлэг эдэбхитэйшүүл элдэб туршалга, шалгалта, техническэ орёо бодолго, тоололго хэдэг юм.

Виктор Иванович Суворовой хүтэлбэрилдэг бүлэгэй урлан нарижуулагшад үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые олоор бүтээжэ, шанарыень һайжаруулха арга бэдэрэн олоно. Заводто бүтээгдэдэг электрокипятильнигүүдые шалгаха тусхай стенд тэдэнэй дурадхалаар хэгдээ. Тусхай имэ стендын аша туһаар электрокипятильнигүүдые шалгадаг ОТК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалайнь бүтээсэ 3 дахин дээшэлһэн байна.

1972—1973 онуудай туршада урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодой ямар асуудалда анхарал хандуулха байһаниие һануулдаг тусхай темник ехэ аша туһатай юм. Заводто хэблэгдэһэн имэ темник дотор үйлэдбэриин шиидхэгдэхэ ёһотой шухала асуудалнууд тайлбарилагданхай. Үшөө гарай хүсөөр хэгдэдэг, саашадаа оньһожоруулагдаха ёһотой ажал эндэ заагданхай. Темник дотор хамта дээрээ 73 асуудал, дурадхал согсологдоһон байна.

Урлан нарижуулагшадай хүтэлбэри болоһон темник эдэбхитэйшүүлэй бригада бүхэндэ бии. Тэндэ заагдаһан дурадхалнуудые нэгэ хүн шиидхэжэ шадахагүй. Тиимэһээ заводой урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод эдэбхитэйшүүлэй бригада, бүлэг болон хамтаржа, үйлэдбэридэ аша туһатай дурадхалнуудые нэбтэрүүлнэ. Р. П. Ежевой хүтэлбэрилдэг бүлэгэй гэшүүд Валерий Парфенов, Юрий Антонов олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

Ахалагша мастер В. К. Тыщик гэгшын бүлэгэй инженер Д. Ц. Балдуев, залуу токарь Владимир Мещеряков электродвигательнүүдэй деталь шэнэ аргаар болбосоруулха дурадхал оруулаа. Ахалагша мастер В. К. Тыщик ВДНХ-гай машина бүтээлгын павильоной шэнэ технологи, түрүү дүршэлөөр һонирхоһон байна. Заводоймнай коллектив Москвагай Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ электромеханическа заводой хүдэлмэришэдтэй холбоо барисаатай юм. Нүхэр Тыщик выставкэдэ, тус заводто хараһан үзэһэн юумэн тухайгаа өөрынгөө бүлэгэй гэшүүдтэ хөөрэжэ үгөө.

Тэдэнэр хамтынгаа хүсөөр тусхай инструмент зохёоһон юм. Тэрээгээр детальнуудые тошылдоходо, шанарынь һураггүй дээшэлээ, ажалай гаргаша 4.400 нормо-часаар хороогдоо.

Инженер, урлан нарижуулагшад А. И. Веселовский, П. Ю. Свилис гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд ехэ эдэбхи үүсхэл гаргана. Эдэ бригаданууд ганса энэ жэлэй эхинһээ хойшо 70 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

Манай коллектив үйлэдбэриин түсэб, абаһан социалис уялгануудаа урагшатайгаар дүүргэнэ. Ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлэгдэнэ. Энээндэ урлан нарижуулагшадай дүүргэдэг үүргэ, үзүүлдэг туһаламжа яһала ехэ юм.

Н. ДЕМИН.

ЗАПОРОЖИ. «Днепроспецсталь» заводто шэнэ прессэй цех ашаглалгада үгтэбэ. Эндэ оисо хатуу булад үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Энэ шэнэ цех соо 6 мянган тонио хүсэтэй томо гэгшын пресс, булад халааха 10 пеэшэн, бүлүүр станци тодхогдонхой. Тус цехые «Запорожстрой» трестын барилгашадай коллектив бодхоогоо. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой шэнэ цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Саратовай уһалууриин каналда 1-дэхи бүлүүр станци ашаглалгада үгтэбэ. Тэрэ Волгын уһые 20 метр үндэртэ үргэжэ, 2-дохи станцида хүргэнэ. 1-дэхи бүлүүр станци хүрэтэр 7 километр утатай канал малталгада 2500 кубометр газар абтажа, 15 кубометр бетон шудхагдаһан, 1000 гаран кубометр суглуулагдамал түмэр бетон хабсаргагдаһан байна.

Саратовай канал ёһотой мүрэн шэнги 5 метр үргэнтэй, 3,8 метр гүнзэгытэй юм. Мүнөө жэлдэ энэ каналаар Ершовско, Питерскэ ба Новоузенска районуудай ажахынууд ажамидаралта уһа абаха юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Волгын уһан каналаар бүлүүр станцида орожо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Уран зохёолой хуудаһан

Дондок УЛЗЫТУЕВ

ТҮНХЭН

тын ехэ хэшэгэй
аан булагһаа хүртэжэ,
н дээрээ ами нэмэн,
ай холы зорилойлби.
тумэн зонойнгоо
оун сагаан ерээдүйдэ
аг мүнхэ мүндаргануудай
ной доро этигэлэйлби.
ог тооһондо дарагдаһан
орто ами наһаяа
он шэршүү аршаанаарнь
дхажа һэргэлэйлби.
он бууһан Хэнгэргын
гын дуута хүүюур соо
с шубуунай һодонуудай
с гэхые үзэлэйлби.
рто ногоон зэндэмэниин
рото нангин зүүдхэлдэл,
о мүнхэ тэнгэриин
ол хүбөө зүйдэлдэл,
ан бүргэдэй үлгы —
ан гурбан мундаргам
ай мандаха зүг тээһээ
ьян марьян мүндэлнэл!
а Сарьдаг уулын
эн сэнхир магнайе
ан Таабайн хормойһоо
ан байжа шэншэхэдэм,
таатажа яларһан
р хурса малгайень,
ал мүнгэн халхабшынь
н байжа жэшэхэдэм,
гай мэргэн хабаараа
ага шүүрэн мордоош
һаа,
гай мэтээр шулуужаһан
а хүлдөө гасагдаад,
рай татасы дабангүй
аран үлэжэ гээгдэһэн
эй юһэн һалаагай
шын хэсэг һанагдаа.
р агуу солотонние
аһан ехэ Түнхэн,
дэлгэр байдалаа
аһан түрэл Онхон.
балшар наһанһаа
ан алагхан сээжээрээ
халаа һэн шамай,
таа ехэ Түнхэн.
льбэ газарайш шоройе
ойнгоо улада халдааха,
эмэ ёохойнш аялгы
эйнгэй һонорто
шэнгээхэ,
хаалта шулуунайш
ууһаа
раа мүргэн бэежэхэ,
хаалта аршаанайш
арюунһаа
араа таалан баясаха,
раа һогооеш эльбэхэ,
рэ ногооеш нэнгэхэ —
наһанаймни хүсэл
ата мүнөө бэелжэ,
рһан хара нюдөөрөө
та нёлбоһо гүйлгэжэ,
лай ехэдэ дашууран
гы гэшхэжэш магадгүйб.
алан баяртаа һогтожо,
шэгы үгэлжэш магадгүйб.
дэйшни хүндэһөө
хүртэн,
ни хүнгэдэбэ.
айшни хэшэгһээ хүртэн,
рэн шангадаба.
шни агаарһаа юм гү —
мни сэлмэбэ.
шни сагаанһаа юм гү —
мни хүлгэбэ.
ршагүй сэдьхэлэйшни
анһаа, наранһаа хүртэжэ,
рлан байгаа ёохой соош
таараа дахинаа
түрэлэйлби.
шагүй зорнгойшни
лта эльбэн энхэржэ,
хаал болгон
дуугаа
дээрээ
үргэлэйлби.

Очерк

ЗОНОЙ ХҮН

ИГЭЖЭ НЭРЛҮҮЛХЭ хүнүүд нютаг нютагта тиимэшье олон байдаггүй. Эдэмнай гүрэн түрынгөө хэрэгтэ, арад зоной аша туһада, түрэл нютагайнгаа хүгжэн һалбархын тула бүхы хүсэ шадалаа, сэдьхэл бодолоо зорюулдаг ха юм.

Бухэнтэһэн үргэн гүбээе гаталаад, Онон голой хойто һуга руу шурган ороһон Хүһөөшэ хүндын адагта түбхинэн байражаһан «Красный Октябрь» гэдэг колхозоор ябахадамни, тэндэхи партийна организациин секретарь нүхэр Цыбжитов Пурбо Цыбжитович энэ хүн тухай ульһатай дулаан иимэ үгэнүүдые хэлэжэ байгаа һэн:

— Мункуев Цырениие таниха ёһотойт. Энэ нютагай улад зоной урдаа хараха хүнүүдэйнь нэгэн гээшэл даа. Олоной магтаалда хүртэхөөр лэ хүн...

Мункуев Цырен... Танихал хүмни байшоо. Хизаар ороноо шэнжэлхэ Агын окружной музей соо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг зориг харуулан шалгарһан зоной дунда тэрэнэй дүрые хараһанаа тодоор һанажа һуубаб. Һүүлээрнь колхозой правлениин конторооһоо гараад ябатараа, нүхэр Мункуевтай өөртэйнь уулзашабабди.

Цырен Мункуевич ажал ехэтэй хүн. Гэбэшье удаан хөөрэлдөөнһөө арсаагүй. Наһан соохи ябадал тухайдаа һанан һанан хөөрэжэ үгөө. Ажабайдалыншье аянай харгыдал ута, альган дээрэ хараһандал тодо һонор.

— 47-той болобо гээшэ гүб... Теэд энээхэн наһан соогоо бага сага юумэ үзэгдөө. Зүгөөр хэжэрхиһэн онсо юумэн үгы даа,— гээд Мункуев хөөрөөгөө эхилбэ.

Мункуевай хөөрөөн олон шашаг үгэгүй, һайрхаһан, гоёоһон нэмэлтэгүй, юрын лэ нам даруу хүнэй һанал бодол... Теэд энэ бодолынь олон габьяата хэрэгүүд тухай хэлэжэ үгэнэ.

...1943 оной ноябриин шэмжэгэнэмэ хүйтэн үдэрнүүд һэн. Хүсэтэ паровозоор жудхэгдэһэн ута эшелон үдэр һүнинүүдые һэтэлэн, улам баруулжаа дабхина. Хүһөөшынгөө эхин һургуули, һүүлээрнь Агын дунда һургуулиин долоодохи класс дүүргэмсээрээ сэрэгэй албанда мордоһон Цырен хүбүүн түрэл нютагтаа дүтэхэн хоёр жэл шахуу сэрэгшын эрдэм шудалаад, фронт зорижо ябана ха юм.

«Хүрэхэ газартаа түргөөр хүрэжэ, Эхэ ороноо фашис булимталгаһаа сүлөөлэлсэхэ» гэһэн эрмэлзэл энэ үедэ сэрэгшын бодол эзэлэн ябаа һэн.

Мункуевай ябаһан часть Керчь шадархи түрүү шугам эзэлжэ ороо бэлэй. Тэндэ манай сэрэгэй урдаһаа дайсад үлүү ехэ хүсэ хаяһан байгаа. Нэгэ шанга тулалдаанай үедэ Мункуевай ябаһан часть добтолгодо ороһон байна. Станково пулемедой хоёрдохи номер Цырен Мункуев подразделениингээ эхиндэ ябалсаха зуураа, дайсадые гам хайрагүй хирган, ябаган сэрэгшэдтэ харгы гаргалсана. Совет сэрэгшэдэй хүсэтэ добтолгодо нюдаруулан, гэдэргээ сухариха баатай болоһон дайсад бүхы хүсэеэ хэрэглэн буудажа ороо. Дайсанай һомон Мункуевай баруун гар сэхэ тудаба.

Мэдээ ороходоо, сэрэгэй госпиталиин яла-сала сагаан унтарида хэбтээ һэн.

— Эй, яан гэжэ даа... Иигээд лэ бузар дайсадые бута сохилсожо, илалтын үдэрые дүтэлүүлэлсэхэ хуби заяагүй байба гүб. Ямар сэрэгшэ гээшэбиб.

Иимэ бодолнуудта диилдэһэн Цырен баһа үбшэндөө ядаран хэбтээ ха юм. Тиигэжэ жэлһээ үлүү саг соо аргалуулжа һайн болобошье, дахяад байлдаанда оролсохо аргагүйдөө гажаран, нютагаа бусаха баатай болоо бэлэй. Тэрэ дайнай хатуу бэрхэ үедэ Сочи городһоо аяар холын Ага нютаг хүрэжэ ерэхэ гээшэ нилээд удаан ябадалай хэрэг байһан юм. Олонхи поезд, эшелонууд баруун тээшээ, фронт шэглэнхэй ябаа бшуу. Цырен Мункуев станциһаа станци, городһоо городуудаар дамжаһаар, түрэлхи Хүһөөшэ нютагтаа хүрэжэ ерээ һэн.

Нютагтаа үлэһэн үбгэд, хүгшэд, һамга, басагад болон һургуулиин үхибүүд Цыренэй гаргүй болоһондо гажараагүй, харин энхэ мэндэ бусажа ерэһэндэнь аха дүүнэртэл адли баясаа ха юм даа.

— Фронтдо, Улаан Армидаа туһалха гэхэдээ, хүсөөр ядуу болошоолди. Юрэдөө, шимнай манайнгаа ажал ябуулалсаха, толгойлхо болобо гээшэлши, — гэжэ нютагайхидынь һаналаа мэдүүлээ.

— Ганса гартайшье һаа, ажал хэжэ ядахагүйб. Таанадаар ажал хэһэмни дээрэ, — гэһэн харюу залуу хүбүүнһээ дуулдаа.

Тиин Цырен түрүүшын хэдэхэн жэлнүүд соо колхозойнгоо элдэб ажалда хүдэлбэ. Даруу бодолтой энэ хүбүүе дээшэнь дэбжүүлхэ гэһэн хөөрэлдөөн районһоо эхилһэн байна. Уданшьегүй Цырен Мункуев хүдөөгэй Соведэй секретаряар хүдэлжэ оробо. Эндэнь удаан байлгаагүй, тэрэниие 1950 ондо хүтэлбэрилхы кадрнуудай һургуулида Шэтэ город эльгээбэ. Мункуев тэрэ һургуулида гурбан жэлэй турша соо һураа һэн. Тэрэнээ дүүргэжэ ерээд, тиихэдэ Бусыгинай нэрэмжэтэ байһан түрэл колхозойнгоо түрүүлэгшээр нэгэ жэл соо хүдэлөө. Удаань түрүүлэгшын орлогшоор табан жэл шахуу, һөөргөө түрүүлэгшээр гурбан жэл соо хүдэлһэн байха юм. Иигэжэ ябахадаа, 1958 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ абтаа бэлэй. Тиихэ зуураа:

— Би түрэл колхозойнгоо ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадал, шадабари мэргэжэлээ зорюулан, коммунистын үндэр нэрэ харюулхаб, — гэжэ хэлээ бэлэй.

Тэрэнһээ хойшо Цырен Мункуев хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэ бодотоор бэелүүлхын түлөө оролдожо ябаа. Тиин 1964 ондо Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай дэргэдэхи курсада эльгээгдээ һэн. Курсын һүүлээр нютагтаа участогые даагшаар, түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлһэн байна. 1970 ондо колхозойнгоо главна агрономоор табигдажа, таряанай ургаса дээшэлүүлхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ ороһон юм. Мункуевые поли дээрэ, үрэһэ сэбэрлэлгэдэ, полиие үтэгжүүлгэдэ ходо хаража болохоор байгаа. Оролдолгын аша үрэ муу бэшэ байшоо — урда жэлнүүдэйхиһээ үлүү һайн ургаса нёдондо абтаһан юм.

Энэ жэлдэ мүн лэ оролдолго гаргагдаһан, үндэр ургасын түлөө эсэшэгүй ажал ябуулагдаһан байна.

Цырен Мункуевичые нютагаархидынь «Зоной хүн» гээд зүб лэ хүндэлжэ нэрлэдэг. Мункуевич колхозой партийна организациин бюрогой гэшүүн, профсоюзна эмхиин комитедэй түрүүлэгшэ, Могойтын районой арадай сүүдэй арадай заседатель, нютагайнгаа сельскэ Соведэй гүйсэдкомой гэшүүн, арадай дружинын командир, мүн «Знание» бүлгэмэй гэшүүн тула лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые саг сагтаа үнгэргэдэг юм. Арад зонойнгоо аша туһада али тухай ехэ анхарал хандуулан, олон янзын ажал ябуулгада хабаадалсана гээшэб. Хэдыдэнь унтадаг, амардаг хүн юм бэ гэжэ гайхахаар.

— Бүгэдыень лэ үрдөөд, дүүргээд байдаг агшал даа, һайнааршье дүүргэдэг хүн, — гээд парторг гэршэлэн хэлэнэ.

Үнэн сэхээр хүдэлдэг, нийтын хэрэгтэ бухыгөөрөө оролдодог хүн олоной зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэжэл, хүтэлбэрилхы зургаануудһаа урмашуулагдажал байдаг. Тэрэ нёдондо арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ хабаадаа. Тиихэдэ 1970 ондо «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнагдаа һэн. Округой хүтэлбэрилхы органуудһаа үгтэһэн Хүндэлэлэй грамотанууд, мүн орден, медальнууд олон бии.

А. ЖАМБАЛОН.

Агын округ.

Элбэк МАНЗАРОВ

ХУЛГАЙША ХУЛГАНА

Басни

Үдэшын боро хараанай таһаржа байхада, хүйхэр нэгэ Хулгана харгыгаар һэмээхэн ябажа, Харха хүршындөө хахад шэлтэй орожо ерэбэ.

—Гэртээ миил бү һуул даа, энээхэниие уужа, бэеэ зааха һамааруулая, — гээд архияа аягалжа, миһэд-миһэд гэсэгээн, Хархынгаа шэхэндэ дүтэлжэ: —Хүбаа, мүнөө һүни хоюулан аян замда ябажа ерэе. Зай гү, хани нүхэрни?—гэбэ ха.

— Хайшаа, юундэ? —гэжэ Харха лаблан һураадхиба.

— Яагаа барга амитан гээшэбши даа. Колхозой амбаарһаа талха хулуужа асараял, баян һуухабди. Сагаан хилээмэ бэжуужа, сагаан хөөһэ буран эдижэ һуухада, яагаашье таатай гээшэб, нүхэр аа? — гэнэ.

— Үгы даа, Хулгана, хамараа дабирхайдаха аргамнигүй, һэшхэлни... Ши намайе иимэ юумэ руу бү тата! Шишье һэшхэлтэй... Энэ муухай хэрэгээ орхи саашань. Мүнөө сагта юугээр дутаад, хулгай хэхэшни гээшэб.

Хулгана хундагатай архияа уужархиһоор газаашаа тэгүүлэн, үүдэн багта байжа:

— Һэшхэлээрээ хоол хэжэ эдеэрэй, үхэһэн хара бэдьхэ,— гээд гүйжэ гарашана. Харха толгойгоо һэжэрэн:

— Эх даа, тэнэг лэ байнаш!—гэжэ сонхоороо хойноһоонь харан гээгдэбэ.

Хулгана һанаһан хэрэгээ бүтээхэм гэжэ сэхэ амбаар тээшэ һайбарлана. Хүрэжэ ошоһоор суургыень эбдэжэ амбаар соо ороод, гэдэһээ эльбэсэгээн байжа амараад, хэдэн мэшээг талха мүнэһэлжэ оробо. Хангираан, янгираанай болоходо, Миисгэй харуулшан һэмээхэн тэрэ абяанай дуулдаһан газар тээшэ гүйшоо һэн.

Хулгайшан баһа һэргэг даа, Миисгэйе караһаар харша дээгүүр һүрэжэ гараад, Хархындаа гүйжэ ерэбэ.

— Хархамни, хайрата нүхэрни, абарыш намайгаа. Үнөөхи Миисгэй харуулшан намайе намнажа ябанал, хоргодуулыш,—гэжэ уйлганаба.

Харха буландаа байһан занга руугаа заажа:

—Тэрээн доро шургаад хэбтээрэй, — гэбэ...

Зунай амаралтын үедэ
Зуһаландаа ошожо,
Зуһаг хонидоо
адуулхада,
Зугаатайл һэн даа.

Унагатай хээгшэнээ
хазаарлаад,
Унаһан лэ бэеэрээ,
Унаган жороо
табилуулхада,
Урматайл һэн даа!

Д БАЛДАНОВАЙ фотоэтюд.

ШОГ

ЗАМДАА УШАРҺАН ХОЁР

ШОГ

гана амидата-
райжа ябата-
баабгайтай
шаба.
— Зай хулгана,
иитэрээ мэг-
? — гэжэ ма-
лтэ һонирхобо.
— Хойноһоомни
тай дайсан ерэ-
бана. Би одоо
бэеэ нюуха
биб? Та на-
хамгаалжа
!—гээд хулга-
шэрэн байба.
— Тэрэ ерэжэ
шашни тиимэ
тай юм гү? —
тайгын эзэн
ба.
— Аюултайһаа
ами наһанда
той юумэл! —

гэжэ хулгана тайлбарилба.

— Тиимэ аймшагтай дайсанһаа шамайе абархаһаа байтагай өөрыгөө яажа хамгаалха гээшэбиб? — гэжэ баабгай хүрхирбэ.

— Зай, нүхэр, тиигэбэл эртэнһээ зугадахые бодо. Би ябахам,—гэбэ.

— Хамта ябаял, хүлеэгыш! — гэжэ баабгай гүйба. Тиигэжэ хоюулан хамтаржа, хүлэй хурдаар дайсанһаа тэрьедэбэ. Наранай орохын хирэндэ тэдэ хоёр нэгэ горхондо хүрэжэ амяа дараха гэлсэбэд. Шадал соогоо харайһан баабгай хүлөө арай шамай татан зогсохо зуураа:

— Бидэ ямар дайсанһаа хайшаа тэрьедэнэ гээшэ бибди? — гэжэ ухамайлан нүхэрһөө асууба.

— Миисгэйһээ, — гэжэ хулгана бөөрөө бүдхэлзүүлэн бүмбэрбэ. Баабгай ушарынь анхан ойлгоогүйдөө урмаа таһаран, намайе амитад бээлэйн шэнээн миисгэйһээ айдаг гэжэ наада барихань ха юм гээд сухалаа хүрэн, хажуудаа байһан хулганые тэһэ дэбһэжэрхихэ гэһэн аад, «энэ баарһанди ямар зэмэ байхаб даа, өөрымнил тэнэгһээ» гэжэ гэмшэбэ.

Б. БАДМАЕВ.

Д. ЭРДЫНЕЕВ

ТООНТО

рассказ

1.

...— Удагантаяа хахалха захиралта үгэнхаар, бригадирһаа болиболни дээрэ гээбы... Теэд минии үгэ дуулаагүйл даа. Олонхиин һанаһаар болоо! — гэжэ Тугмидай ерэһэн ушараа хэлэхэдэнь, Тайбанай шарай хара хүрин болоод, нюдэниинь гансата мүльһэтэшэбэ.

— Тэндэ хахалхамьи намдаш зүрхээ отолһонтой адли байха,— гэбэ тэрэ шүдөө зуун. — Ондоо хүндэ хэлээгүй хадаа, зорюута наашаа ерээ ха юмши. Хахалуужалби даа теэд!.. Түрүүн буразадаа гаргажа үгөөрэй. Центрэй һууриин тэгэн дундуур!

Мүнөө бригадирай шэг шарай улайшаба. Нюдэниинь уйтаржа, аминиинь дээрэ гараадхина. «Хара, хара, гансата хэрэгэшэбэ. Үг гарбалайнгаа бууса дурдуулхадаа иигэжэ тэһэрхэ аад, үбгэ эсэгымни эмхидхэһэн колхозой центрые намаар хахалуулхаяа яажа һанааб!» — гэжэ шэбшэһээр байтарнь:

— Арсана гүш? — гэһэн асуудал дуулдаба.

— Арсанашьегүйб, — гэбэ Тайбан. — Олзогүй үлэхэм байгаа юм бээ. Энэ шэнэ трактор лэ гамтай байна. Хэрэггүй ажалда эльгээгдэбэ.

— Бэшээр аргагүйл даа. Шиниихи түргэн ябадаг, хүсэгэй, тунга газарта һаатахагүй,—гээд бригадир тэрэниие алдангүй шэртэһэн зандаа байна. — Олзоһоо хохидохогүйш, бү ай. Нийтын, колхозой хэрэгэй бүтэхые хара!

— Иигэжэ зааһанайш үлүү. Бишни Түмэнэй Аюушын аша гээшэб! Тэрэнэй хэн байһые мэдэдэг аабзаш даа?

Иихэдээ тэрэ Тугмидые сэхэ дайраба бшуу. Тэрэнэй хэн гарбалтай байһыень һануулба ха юм. Теэд Тугмид хороо бусалһанаа мэдүүлбэгүй.

— Тиигэбэл зорилгоё ойлгоно ха юмши даа. Түргэн түхеэрэ, унтари хэбтэриеэ бү мартарай,— гээд мотоциклдаа мордоно. — Үглөөдэр хүнэһэ, хоол абаашажа үгэхэб. Гэртээ юумэ захиха гүш?

— Үгы.

— Зай!

Тэрэнэй харагдахаяа болитор Тайбан байра дээрээ зогсоо һэн. Өөрһөөнь гаражал анхан эбээ таһарһанаа һанахадань харамтайшаг. Теэд хороо абахын тула Удагантые хахалуулха хадаа Тугмидшье ямар харатай байбаб? Бригадир болоһонойхиё Тайбаниие зобоохо гээ алтай?

— Бэлээр гартаһни орохогүйл аабзаб даа. Шинии тухай нохойн һүүл мушхагдаһан байгдаха! — тэрэ газарта нёлбобо.

2.

Тайбанай шэнэ газарта хахалжа эхилһэн тухай һураг уданшьегүй Аюуша үбгэжөөлдэ дуулдажа, тэрэ анханайнгаа нютаг үзэхэ, аша хүбүүнэйнгээ хэн боложо ябаһые хараха гэжэ мордобо.

Удагантань тэрэниие хара хүрьһөөрөө анхилан угтаа һэн.

— Хэдэн жэлдэ эндэһээ һайн ургаса абтахань байна. Шэнийсэ тарихаяа мэдэхэ зон юм бээзэ,— гэжэ шэбшэн, үбгэжөөлэй эхин өөдэ һарабшалхадань, ашынь трактор үшөөл холохон харагдажа, тэрэ тэргэнһээ буугаад, угтан ошоно. — Иимэ хүнгөөр хахалха хадаа хүсэтэйл оньһон гээшэл даа. Сар анзаһанай найма эрьехэ газарые нэгэ доро урбуулан ерэбэ! — гэжэ өөртөө хэлэн, үндэр нюргаяа тэнилгэхэдээ, тиигээд тэрлигэйнгээ энгэр сэлин, уршалаата задарюун нюуртаа гүнзэгы бахархал түрүүлэн байхадаа, энэ-голой хүн зониие жаргалтай байдалда асархын түлөө оролдожо ябадагтаа харагдана.

Энэ үедэ анзаһаниинь ехэ хахираар «хярд» гэжэ, трактор хара утаа хаян байшаба. Үбгэжөөлэй зуг татан сошохоньшье тэрэ, кабина сооһоонь Тайбан гаража, анзаһан багтаа нэгэ юумэ хүрзэдэжэ ороно.

Үбгэжөөлэй шамдуухан дүтэлхэдэ:

— Аа, та гүт?.. Хэн ноён аад, тэргээр ябадаг болобоб гэжэ гайхабалби! — гээд хүбүүн тоһон хүлһэн хоёртоо нэбтэршэһэн самсатай, зүдэрүүшэг юумэ урдаһаань бодобо. — Хэрэг гараа гү?

— Үгы дөө, юрэл ерээб даа,— гэһэн харюугай дуулдахада: «Мэхээ хүдэлгэжэ, хэбэрээ мэдүүлхэгүйе оролдожо байна. Тоонтоёо хахалхыень харахадаа лаб баярланагүй ёһотой. Һанаһанаа сэхэ хэлэхэгүй һонин үбгэн даа!» — гэжэ бодоод, Тайбан, — булта һайнууд гүт тиишээ? — гэбэ.

— Яшахамнай һэм даа. Шамайе эндэ хахалха гэжэ дуулахадаа һанаагаа зобоо һэмди. Һайн ябана ха юмши даа теэд,— Үбгэжөөл ашаяа адаглангиханаар, нэгэ сэгнэлтэ үгэхэ гээд, эндүүрхэгүй гэжэ оролдоһон шэнгихэнээр харана. — Ядахаар бэшэ гү?

— Столбын узуурнууд зобооно, — гэбэ Тайбан. — Һүхэ һүбын олон гээшэнь аргагүй...

— Тиимэл байха ёһотой. Шэдэһэн столбнуудые шадалайнгаа хүрэхысэ зооһомнай үмхирөөгүй, зандаа байна һэмнай! — гэжэ зүбшөөгөөд, үбгэжөөл үргэлжэлүүлбэ. Энээхэн багташни бүришье ойлгожо хахалхаар байха даа. Рабжаагай бууса ха юм. Подполинуудынь гүнзэгы һэн. Оло хаалгаһан хадаа мэдэхэб!

— Хаалгаһан?

— Тиим... Буряадуудташ урдань түрмэ гэжэ байгаагүй юм шуу. Хулгай хэһэн хүн хургаяа зулада шаталгадаг һэн. Гэмтэ ябадал гаргаа һаа, нюргаяа сохюулдаг байгаа, — гэжэ тэрэнь харюусаад, шэгээ хүйтэн болгожо, — Рабжаада эдэ хэһээлтэнүүд бага байһан юм,—гэбэ.— Түрмэдэ хүниие һуулгадаг гэжэ дуулахадаа, шиигтэй подполи соогоо бидэнээ хаадаг болоо һэн. Тэрэнь зондо ёһотойл тама байһан юм даа, элүүрээр хүн гарадаггүй бэлэй!

«Иимэ хүнэй аша байһан тухайгаа дурдуулхада Тугмидта юу һайн байдаг һэн хаб. Бултанһаа ехээр наадалдаг намда гомдоһониныиье зүб гэе! — Тайбан иигэжэ бодохоодо, анхан Рабжаагай яажа тушаалгаһан ба нарай хүбүүень — энэ Тугмидай эсэгые — нэгэ һуулгамаршанайнь абажа үлэһэн тухай дууланһанаа, тиигээд тэрэнээ нүхэртөө дурдажа галхаадаг болоһоноо һанаба. — Багымнай наадан байгаа ха юм, юундэ теэд мүнөө болотор хоролхоно гээшэб. Үбгэ эсэгыень тушаахан энэ Түмэнэй Аюушын аша хадамни гү? Хамтаралай болоходо колхозоймнай центр Сахюуртада, ехэ харгыда дүтэ болог гэжэ дурадхаа һэн. Үнэн дээрээ хүгшэ абымни байгуулһан «Хубисхал Туяаһаа» юушье үлөөхэгүй, центрэйнь энэ һуурие намаар хахалуулха гэһэн байгаа!» — гэжэ шэбшэхэдээ нюдөө уһатуулан, шүдөө гэнтэ хабиржа:

— Байза даа! — гэбэ.

— Ябабши нихэдээ? — гэжэ үбгэжөөл сошобо. — Болиниш, хүүгэн зан бү гаргыш! Удагантаһаа байха газарнууд, хото городууд, хэрэгтэй болоо һаань, уһан доро оруулагдана ха юм. Хахалуулхадань хара бууха юумэн үгы!

Тайбан хүйтэн уһа сасуулһандал түргөөр бэеэ гартаа абаба. Энэ загуун соо хэбтээд, өөртэйм хамта хахалагты гэхэ хүн аад, юу шашана гээшэб нихэдээ?! Үбгэрөө, һалаал юм байна даа. Омог занһаань юуншье үлөөгүй!

Гомдоһондоо тэрэ ломоо абаад, анзаһанайнгаа үлгэлдэгшэ түгсэг һугалжа, тракторта һууба. Үбгэжөөлэй нюдэн доро энэ буразадаагаа орхижо, өөһэдынгөө, Аюушатанай бууса дээгүүр, урдань колхозойнь клубай, конторын байһан газар шэглүүлээд хахалжа эхилбэ.

— Ямар хоротой хүбүүн гээшэб? Аргагүйгөөр намай һажаашоо юм байна!.. — гэжэ тэрэ гүбэрэн, тэргэ тээшээ ошоо һэн. — Бэеэ зобоохо амитан болобол даа. Яажа ухаа орогшо ааб?

3.

Сэржүүгэй ерэһые мэдээшье һаа, Тайбан бодоодхибогүй, нюдөө аниһан зандаа тэрэниие адаглан хэбтэбэ. Өөртэнь дурагүйгөө, ондоо хүнтэй үелдэг тухайгаа хэлэһыень һанахадаа: «Гартаа оруулжа шадаагүй һаа, эрэ хүн бэшэ гээшэб!.. Гэртэхимнайшье ябалсаатай, буруушаахагүй. Тиигээд ажалша бэрхэнь сэгнэшэгүйл! Мүнгэндэ нарин, һайн салинтай... Миниингээ олоһые лаб зөөри болгохо...» — гэжэ бодоно.

Тэрэнэй шагнаһаар байтар Сэржүү хүнэг хангиргаба. Үндыжэ харахадань, үүдэндэ ябаа һэн. Уһанда ошобо бшуу. Гэр соохиие дууһан сэбэрлэжэрхёо, таазтай угаадаһа хаяа, гал түлижэ, хубсаһа хунарыньшье өөдэ татаа.

Мэдээ абаашахаяа ерээ байна. Тоо бүридхэлшэ һэн тула Сэржүү таба хоноод лэ хүбүүдэй ажал шалгадаг шуу. Эдэ үдэрнүүдтэ Тайбан олзо муутай гараханъ ёһотой. Тиигэбэшье столбын узуурнуудые түүһэнээ бэшүүлхэ даа. Мартаагүйдөө ошожо хэлэхэ хэрэгтэй!

Түргэн хубсалаад, Сэржүүе хүсэхэ һанаатай гүйхэньшье тэрэ, басаган гэнтэ зог татан, хүнэгүүдээ хаяжа, газарта һууха мүртөө юушьеб доро үзэшэбэ. Байд гээд ондоо тээ ошожо, баһа нэгэ юумэ шэнжэлбэ.

Дээрэнь гүйжэ ерэхэдээл, Тайбан юунэй болоһые ойлгоо һэн.

Басаганай хүл доро хэбтэгшэ эдээхэн үлирэй эшэнүүдые гэмтээнгүй орхихыень Тугмид гүйгаа бэлэй. Теэд хэлэһэн хорондонь гэжэ зорёон хахалхаһанаа һанахадаа:

— Муухай золиг! — гэжэрхибэ. — Шамайе захяа гэжэ Тугмид хэлээгүй ха юм. Мэдэһэн һаа, холуур тойрохо байгаалби!

— Худалаар хэлэнэш! — гээд басаган Тайбанай урдаһаа бодобо. Мойһон харахан нюдэдынь гал дүлөөр ошотон, үзэн ядангяар сорьёходоо, хүбүүнэй омог сэдьхэлые гансата хүдэлгэбэ. — Хүндэ муу юумэ хэхэдээ, хүнэй һанаа зобоохоодоо сэдьхэлээ ханадагыш Тугмид гайхадаг һэн. Тиихэдэнь би шамайе хамгаалдаг, хүн зондо шоо үзүүлхэгүй гэжэ оролдодог байгаалби. Харин ши эдээхэн мододыем орхихо һэшхэлгүй байбаш...

— Болиниш даа, Сэржүү!— гэжэ хүбүүн ухаа алдангяар таһа дүүрэбэ. — Хэрэлдэхээр, иигэжэ эбээ таһархаар юумэн гээшэ гү эдэш! Тиитэрээ хара буугаа юм һааш, намар городһоо үлирэй, мойһоной эшэнүүдые асаржа, газаашни, сонхо дорош һуулгуужалби. Эдэшни, — гээд тэрэ сэсэгээ наршыһан модод тээшэ заагаад,— эдэшни зэрлиг, үрэ муутай, ха рууһалһанай тупагүй, орхи саашань! — гэбэ.

— Бэшэ!.. Тиимэ бэшэл, Тайбан! — гэһэн зүрхэ хүдэлгэмэ харюу дуулдашана. — Эдэ мододшни минии хуби заяантай, инаг дурантай холбоотой юумэл, ерээдүй жаргалаймни һулдэ!

Хүбүүн гайхаһандаа:

— Юун гэнэ гээшэбши даа?— гэбэ. — Хүнүүд бэшэ аад, шинии жаргалда нүлөөлхэ гэжэ яаха юм? Мүнгэн һаа үшөө зэргэтэй. Мүнгэнһөө, нүхэр, инаг дураншье, зол жаргалшье дулдыдажа байна гээшэл даа! — Тэрэ басаганай гарһаа шүүрээдхинэ. — Үбэштэй юумэ шашыш даа, Сэржүү. Ошоё эндэһээ, хахалһан газарымни хэмжэе... Һугалһан түгсэгүүдээ заажа үгэһүүб...

Хэлэжэ хүсэд дүүргээдүй байтарнь, басаган гараа һуга татан абаад, хүбүүе үзэн ядаһан нюдөөр халта хараһанай һүүлдэ, вагон-гэр тээшэ гүйжэрхибэ. Тайбан хойноһоонь харайбашье, хүсэбэгүй. Сэржүү мотоциклдаа мордоод, Бэлшэрэй трактористнууд тээшэ зурышоо һэн.

— Хара нохойе мээл!.. Мотоциклтай һаа юун гээшэб, намнаха байгааб! Мүнгэ гамнаад байнгүй, нэгэ унаха юумэ абаха байна, — гэжэ тэрэ газарта нёлбобо.

Энээнһээ ондоо бодолнууд тэрэнэй досоо орохогүй байгаа һэн. Тугмид Сэржүү хоёртой эбээ таһарһанайнгаа удхашье тухай шэбшэбэгүй. Харин омог зангаа дайруулбаб, баһуулбаб гэжэ сухалдахадаа нюдаргаа зангидана:

— Аюушатан наһаараа зоной түрүүдэ ябаһан юм. Намайе барижа шадахагүйт! Байзагтылши, һайниинетнай эдюулхэл байхаб! Үшөө намтай тэмсэхээ һанаабты? —гэн заналба.

4.

Урид хэлсэһэн ёһоороо Рабжаагай буусые хахалхаяа Тугмидай ерэхэдэ, Тайбан сагаа хин хаяха болоһондоо хара бууба. Үглөө болотор олзоёош хаһагдахань ямар ехэ гарза гээшэб? Энэ һамбаанда ондоо нэгэ трактористнуудай түрүүдэ гарашахадаа болохол. Зунай һайндэрэй суглаанда Аюуша үбгэжөөлэйнь хари хүн зэргэлжэ һууха. Тиихэдэнь зон Аюушатан урданьшье, мүнөөшье олоной түрүүдэ ябана гэжэ хэлсэхээе болихо.

Теэд хэлэһэн үгэнүүдээ һөөргэнь абахаба эшхэбтэр, тракторһаа бууба. Сэржүүтэй Тугмид уулзаа ёһотой. Үлирэйн эшэнүүдые гэмтээһыень лаб мэдээд ябана. Юун гэгшэ ааб? Хүлеэнэ. Теэд Тугмид дуугарнагүй

Бригадирай шэг зүдэрүүшэг. Гэбэшье нюдэниинь зоримгой. Олохон хэрэг һанааень зобоодог ха юм даа. Үнгэрэгшэ намар комсомолой эмхиин ударидагшаар һунгагдаа һэн. Тиихэдэ өөрыень зоной тоодоггүй, дэмжэхэ үргэхөө бододоггүйдэнь ехэ гомдоһон бэлэй. Нээрээшье Тугмид тэрээнһээ юугээр үлүүб? Юугээршье бэшэ. Һургуулиар адли, техникумүүдые дүүргэһэн. Шэг шарайгааршье сэбэр лэ даа. Ноёд лэ тиимэ һонин болошоо бшуу. Бараг тушаалай гарахада Аюуша ахайнгаа ашые дэмжэхэ гэжэ бододоггүй.

—Унахадаш болохо. Центр ошохо гүш?—гэжэ Тугмидай мотоциклаа заахадаа, тэрэ өөрынгөө бодолһоо хобхоржо:

— Ошохо, ошохо! — гэнэ. — Үглөөгүүр болотор дууһаха гүш?

— Хахалжа үзөөгүй хадаа мэдэнэгүйб,—гэбэ Тугмид.—Тракторайнай түлишэ, тоһон хүрэхөөр аабза?

— Хүрэхэ...

Тэдэнэр бэшэ хөөрэлдэбэгүй. Тугмид трактортаа һуужа, Тайбан мотоциклдэ мордобо. Ехэ холо ошонгүй тэрэ һөөргөө эрьежэ харахадаа:

— Рабжаа тухайгаа һайсал һанаха байхаш... Болоо! Иигэжэл шинии хоро бусалгаха гээ һэм. Яба, тэрэ түгсэгүүдыень түү! — гэжэ дуугарба.

Центр ерэн сасуу Тайбан Сэржүүе бэдэрбэ. Конторо ошобо, библиотекээр, һургуулиар хараба, голойшье эрьеэр ябаад үзэбэ, гэртэнышье хүрэбэ, теэд олдобогүй. Хайран сагаа иигэжэ хиидэ хаяһанаа гарзашаан, түргэхэн сайлаад, энээнэй урда тээ захалһан хорёогоо һэльбэжэ эхилнэ.

Хүршэ колхоздонь ажаһуудаг нагасындаа айлшалжа байхадаа, Тайбан өөрынгөө байдалые иигэжэ һэргээхэ гэһэн юм. Хотон соогоо тэдэнь эгээл томо гэртэй, эгээл һайн хорёотой байжа, бусад айлнуудһаа элеэр тобойжо харагдаа

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

ТООНТО

Д. ЭРДЫНЕЕВ

РАССКАЗ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

hэн. «Таанад, Аюушатанда нэрэhээ ондоо юумэн үгы,—гэжэ нагасынгаа енгэлхэдэнь,—«хүнэй ороходо сай хэхээ харамнадаг түрхэмүүдтэе адляар бү бай, үмсын шунахайн хэрэгтэй юумэн үгы, колхоздоо hайнаар ажаллабал ядахагүйбди» гэжэ эжыдэнь хэлэдэг абадаа гомодоо бэлэй.

Тэрэнэй hүүлээр Тайбан сүлөө сагаа нүхэдтөө адли клубта, стадион соо, наадан зугаа, ном дээрэ хаяхаа болёо hэн. Хабар тариhан үхэр нюдэнэйнь, үлир мойhононь эшэнүүд ехэ hайнаар гаража эхилээ. Хартаабха ехээр, капуста, кукуруза ургуулдаг, Жэл бүри хоёр гахай, нэгэ үхэр таргалуулжа худалдаха тухай эжытэеэ хэлсээ. Тахяагайнь үндэгэ мүнеөшье хүнүүд байлгадаггүй.

Хүдеоhөө эзэгэнь ерэхэдээ, Аюша абынгаа үмсын ажалтай тэмсэhые hануулдаг. Теэд үбгэн өөрөө юумэ дуугардаггүй. Бэриингээ гэмэрхэhээ хашардаг ёhотой. Тиигээдшье Тайбан колхоздоо түрүү нэрэтэй бшуу. Үбэлэй трактор заhабарилгын, хабарай борнойлгын үедэ бултанhaa ехэ мүнгэ олоо hэн. Тугмидта Удагантые хахалхаар эльгээгдээгүй hаа, Бэлшэртээ, hайн ажалдаа ябаха, олзоёо хохидохогүй байгаа.

Иигэжэ гэмшэхэдээ тэрэ гартаа нёлбожо ерээд лэ, хоротойгоор ажалаа үргэлжэлүүлбэ.. Имэл хадань тэрээндэ басагала хадамнаха дуратайшуул олон болоо ёhотой. Теэд Сэржүүhээ үлүүгээр зүрхэ сэдьхэлыень хэншье эзэлээгүй.

5

Олзоёо хаhагдан, хонон hаатаhанаа ойлгоходонь, Тайбанда унтаха аргань hалажа, эртэшье hаань, мотоциклдаа мордоод, Удаганта тээшээ гүйлгэбэ.

Үглөөнэй сэлгеэндэ дагжа hүрэмөөр. Тиибэшье дабхасаяа үмдэбэгүй. Һанаан бодолыень Сэржүү зобооно. Сээжэ соонь игсуун, бүтүү. Таба хоноод басаган мэдээ абахаяа Удаганта ерэхэ. Тэрэ болотор Тайбан яажа амиды ябахаб?

Шууяса гүйлгөөд лэ, голой баруун үндэр дээрэ гарахадань, Тугмид хахалжа ехэ бираагүй, трактор зогсонги харагдаба.

Ихэдээ Сэржүү ерээд лэ, тэрэ хоёр вагон-гэр соо унтаа гээшэ! Тайбан шүдөө хабирха мүртөө тэдэниие хүнжэл соонь барихаяа годирбо. Энээхэн үедэл тэрэ тракторай хоолойhoo шэнгэхэн утаанай бурьялхые оньгорхёо hэн. Ихэдээ мотоороо унтаргааха сүлөөгүй ошоо гээшэ гү? Хайран түлишэ хиидэ галдагдаа. Тайбанай нэрэ дээрэ бэшэгдэхэ хадань лэ, тэдэ гамнаагүй ёhотой. Нохойнууд лэ байна даа!

Иигэжэ бодоhоор тэрэ трактортаа ерэхэдээ ухаа алдажархиба. Анзаhан доро Тугмид алдалшаhан харагдаба бшуу... Зүүн хүлыень тракторай гэнжэ даражархёо!

Өөрөөшье тэрэнээ мэдэнгүй Тайбан трактор дээрэ hүрэжэ гараад, мотоороо хүсэндэнь оруулжа, нэгэ удаа урагшань угзаруулба. Тиигэжэ Тугмидай хүлые сүлөөлөөд, эзэгүй бэеынь гар дээрээ абаха мүртөө вагон-гэр тээшээ гүйжэрхинэ.

Анзаhанайнгаа түгсэгтэ үлгэлдэхэдэ, Тугмид трактораа гэдэргэнь даб гүүлээгүй, зүдхэhэн занhандань байлгажа, газарта буугаа хэбэртэй. Тиигээд лоомоороо түгсэгэй узуур малтахадань, хүшэлдөөд байhан анзаhан алдууржа, hула болоhон трактор гэдэргээ хүдэлхэдөө, Тугмидай хүлые дараа. Тэрэ мултарха hанаатай газар малтаа, теэд шадалаа барагдажа, үбшэндөө мэдээ алдаhан байна.

— Дүршэлгүйдөөл даа... Ай халаг, юундэ гансаарайнь орхёо гээшэбиб?!. Хэлэхэ, ойлгуулхашье юм аад...—гэжэ шэбшэн, Тугмидые Тайбан орон дээрээ хэбтүүлжэ, сабхинень хаха зүhөөд, хабдашаhан хүлыень мулталба. Һүүлээрнь дабhатай уhанда норгоhон бүдөөр тэрэниинь орёогоод, хүйтэн сайhaa халбагаар шудхажа ороно.

Энэ үедэ тэрэ Тугмидтай яажа эбээ таhарhан, юундэ тэрэниие Рабжаагай буусада хахалуулhан тухайгаа бодохо сүлөөгүй, амиды үлөөхые оролдожо байгаа бэлэй. «Үхөө hаань, би гэмтэй бололсохоб, харгы замнишье буруутахадаа магад. Түрмэдэ ороболни, бүхы зөөрим хосорхо, нэрэмни мартагдаха, Сэржүү ондоо хүндэ хадамда гараха!»—гэhэн бодол хара хүлhыень адхаруулба.

Гэнтэ Тугмидай ёоложорхиходонь: «Яаhан hайн юм, мэдээ орожо байна!» — гэжэ шэбэнээд, хүлэйнь орёолто шэнэлжэ, дахяад сай шудхана. Теэд «Тугмид!» гэhэн айнги мэгдүү hүхирөөн дуулдажа, Тайбан үүдэн тээшэ эрьелдэшэбэ. Сэржүү ерэнхэй харагдаад, гэнтэ бахардашаhан тула хүлөө татажа ядан, Тугмид тээшэ даб гээ бэлэй.

— Болииш, ойронь бү хүрыш! Тракторта хүлөө даруулжархёол... Үглөөгүүр ерэхэдэмни, арай голтой байба! — гэжэ тэрэ басаганай гарhaa шүүрэбэ.

Сэржүү теэд тогтоогүй hэн.

— Тугмидни!..—гэжэ нэгэ зүрхэ хүдэлмэ энхэргэнээр хэлээд, шадалгүй хэбтэhэн хүбүүнэй урда үбдэглэшэбэ. — Энэ ихэдээ яашоод байна гээшэбши?.. Гэмтэхышни зүгнөөд лэ Тайбан үлирэймнай эшэнүүдые хахалhан байгаа!—гэхэдэнь, гэнтэ Тугмид hулаханаар нюдөө нээжэ, ойр зуурахан басагые шэртэн байтараа, бүхы шадалаа зангидаба янзатай, омоголтоhон уралаа долёон:

— Бэшэ даа... Тиигэжэ бү hана... — гээд, хүхэ сагаан нюур дээрээ миhэрhэн тэмдэг бии болгобо.

Эдээхэн үгэнүүд Тайбаниие байра дээрэhээнь хобхо сохёо hэн. Тэрэ Тугмид Сэржүү хоёрой бэе бэедээ дуратайе харахадаа, хажуудань үлэжэ шадахагүй байба. Газаашаа даб гэхэньшье тэрэ:

— Байгыш даа!.. Хүсэд хэлэhүү...гээд, Тугмид хойноhоонь үндэлзэбэ.—Буса гэдэргээ, үүдэндэ бү зогсо... Ерo хараhанhaaш бэшэ, ондоо юумэнhээ гэмтээб... Ондоо... Шиниш, Тайбан, бирагүй, үсэд занhaa, үхибүүн бодолhоош, хара hанаанhaaш... Үнгэрhэн сагаа, Рабжаатан тухай бодо бодоhoop hэргылхээ мартааб. Харанхыда түдэгэсөөд лэ иигэжэ даруулшаба ха юмбиб... Хүлисэ, эрэ хүн хадаш сэхэ хэлэбэб. Ши өөрөөл Рабжаа боложо ябаналши даа!

Шэрүүн эдэ үгэнүүдhээ Тайбан хүлэршэбэ.

— Иигэжэ шамда үнинэй ойлгуулха гээ hэм. Теэд юрын, эгээлдэй үедэ хэлээ hаамни, шагнахагүй байгаа ха юмши даа.. Үхөө hаамни, намайгаа юу захяа бэлэй гэжэ hанажа ябаарай!— гэхэдэнь эжэлбэгүй, хажуудань дүтэлжэ:

— Хүлисыш даа, Тугмид! — гэжэрхибэ.

Теэд Сэржүүгэй:

— Тонил эндэhээ... Нюдэндэмни бү харагда! — гэhэн хатуу шэрүүн үгэнүүд дуулдажа, тэрэ эрьелдэхэ мүртөө газаашаа даб гэнэ. «Сэржүү, яана гээшэбши даа?.. Нэгэ нютагай, нэгэ голой эрьедэ үндыhэн аад, бэе бэеэ гамнахаа мэдэхэгүй!.. Яажа саашаа ажаhууха зомта?» — гэhэн Тугмидай үгэнүүд үүдэнэй саанаhaa дуулдажа, тэрэнэй сэдьхэлдэ нэгэ hонин, урдань үзэгдөөгүй шэнэ мэдэрэл түрөө hэн:

— Нээрээшье!.. Ямар бирагүй, үхибүүн бодолhoo хахасаадүй ябаа гээшэбиб? Энэ Удаганта эльгээгдээгүй hаа, оройдоо ухаа орохогүй, хосорхо байгаалби! Нютагни, тоонтомни... — гэжэ тэрэ шэбэнэбэ...

АГНУУРИ БА ХУУЛИ

Агнууриин гурим эбдэхэ ябадалтай тэмсэл үшөө шангадхаха, аша туhатай ан гүрөөл ба шубуудые хамгаалха хэрэг hайжаруулха талаар hүүлэй үедэ хэдэн хэмжээнүүд хараалагданхай. Тэдэнэй удха шанар тухай хөөрэжэ үгэхыень СССР-эй хүдөө ажахын министр нүхэр В. В. МАЦКЕВИЧТЭ ТАСС-ай корреспондент хандаhан байна.

— Агнууряар эртэ урда сагhaa хойшо хүн олзобори хэдэг байhан юм,—гэжэ министр хэлэбэ. — Бүри урда сагта хүн гансал агнууриин хүсөөр эдеэ хоолой зүйл олодог байгаа. Мүнөө тэрэнэй шэнжэ эрид хубилаа—хүнүүд сэбэр агаарта hайнаар амархын тула агнуурида ябана.

Манай ороной газар дайда дээрэ олон ондоо түрэлэй элдэб янзын ан гүрөөл, шубууд бии юм. Тэдэниие саг үргэлжэ хамгаалха шухала. Промышленность болон хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэнэ, город ба хүдөө тосхонууд бүри олошорно. Тиигээд байхадаа зэрлиг ан гүрөөл, шубууд үсөөрхэ ёhотой гэжэ hанамаар. Агнууриин ажахые зүбөөр эмхидхээд байхада, ан гүрөөл, шубууд улам олошоржо байна.

Олон хүн зонтой, хүгжэнги промышленностьтай Чехословакида жэл бүри миллион шахуу шандага баридаг, Югослави, Венгри ба Румынида хэдэн зуугаад мянган шубуу аладаг байха юм. Украиныи, Литвагай, Латвиин, Эстониин ССР-нүүдтэ шубуунай тоо жэл бүри олошоржол байдаг гээшэ.

Революциин урда тээ Россида хандагайнууд үндэhөөрөө үгы хэгдэхээ байhан юм. Мүнөө манай орон дотор хамтадаа 60 мянгаад хандагай бии гэжэ элирүүлэгдэнхэй, тэдэнэй тоо жэл бүри улам олошорно. Жэл соо дунда зэргээр гушаад мянган хандагай баригдана. Ямар нэгэн нютагта тэдэнэй олошороол hаа, жэл соо тэды хандагай барижа болохо гэhэн заабари үгтэдэг байна Мүн тиихэдэ губиин антилопо, булга ба зэрлиг бусад ан гүрөөл агналга олзо ехэтэй гэжэ тоологдоно.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэриин hайнаар хүгжэнги нютагуудташье янза бүриин ан гүрөөл олоор үдэдэг байха юм. Жэшээлбэл, свекло таридаг плантацинуудтай газарта торхируу олоор үсхэжэ болохо, олошоруулха хэрэгтэйшье байна. Ушарынь юуб гэбэл, свеклодо харша элдэб хорхой шумуулнуудые торхируунууд барижа эдинэ бшуу. Ороhо таряа ехээр таридаг нютагуудта гүрөөhэн, шандаган, мүн бусадшье ан байрлажа, үдэжэ болохо гээшэ. Тиихэдээ нэгэл талмайhaa хоёр ургаса хуряаhан—ороохо таряа, мяха абаhан шэнги болоно бшуу.

Гэбэшье агнууриин ажахые зүбөөр эрхилжэ, агнууриин ёho гуримуудые нарин нягтаар сахижа байгаал hаа, ан гүрөөлэй, шубуудай тоо бүри олошорхо гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Энээнтэй дашарамдуулан, агнууриин ёho гурим эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ хэмжээнүүд хараалагдаhан байна бшуу.

Агнууриин ёho гурим эбдэhэн хүн хадаа оронойнгоо байгаалиин баялигта ехэ хохидол ушаруулна гээшэ. Хабарай сагта нэгэ эмэ ан гү, али шубуу алажархёо hаа, олохон лэ амитанай амитаhалhан бологдоно. Хоригдоhон буу зэбсэг гү, али элдэб түхеэрэлгэ хэрэглэжэ, олзобори хэхэ ябадал ушардаг байна. Тиигэжэ бүгэдэ арадай баялиг — хэды олон ан гүрөөл, шубууд хюдагдана гээшэб?!

Мүнөө агнууриин гурим сахидаг гүрэнэй органуудай түлөөлэгшэд (нютагай Советэй гүйсэдкомой административна комиссида хандангүйгөөр) хуули бусаар агнуури хэhэн хүнүүдтэ тэрэ доронь яла ашаха эрхэтэй болобо. Агнууриин гурим бүдүүлигээр эбдэhэн хүнүүд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха ёhотой.

Агнууриин гурим сахидаг гүрэнэй органуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ мүнөө шэнэ формын хубсаhан үгтэхэ болоо.

Элдэб ангай арhа хуули бусаар худалдаhанай, худалдан абаhанай, тэрэниие болбосоруулhанай түлөө харюусалга бүри шанга болгогдобо. Энээнтэй дашарамдуулан, ангуушадай обществонууд арад зонhoo ангай арhа худалдан абажа, гүрэндэ тушааха хэрэгые улам үргэдхэжэ, бүри hайжаруулха болоно. Энэ хүдэлмэриие нютаг бүхэндэ, илангаяа ороной түбэй районуудта hайжаруулха шухала.

Ой тайга соо ажалладаг шэнжэлгын янза бүриин партинуудай хүдэлмэрилэгшэд болон аяншалагшадта байгаалида нарин нягтаар хандаха хэрэгтэй гэжэ hануулмаар. Галаа унтараангүй орхиходоо гү, али зэрлиг шубуудай үндэгэ суглуулхадаа, мүн ой соо ехэ шууяа hүйдхэхэдөө, тэдэнэр ан гүрөөлдэ—байгаалиин баялигта ехэ хохидол ушаруулдаг байна.

Байгаалиин баялиг хамгаалха хэрэгтэ манай парти ба Совет правительство саг үргэлжын тон ехэ анхарал хандуулдаг байна. Манай Эхэ ороной байгаалиин барагдашагүй ехэ баялигые гансал бидэнэр бэшэ, харин манай ерээдүйн үетэн өөhэдынгөө аша туhада хэрэглэхэ зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хэhэн партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглэhэн байгаа.

Байгаалиин баялигуудые хамгаалха талаар манай орон дэлхэй дээрэ түрүү зэргэдэ гаранхай. Орон доторнай тогтоhон, ниитын гурим байгаали хамгаалха хэрэгтэ ехээр нүлөөлнэ. Агнуури хадаа арадай ажахыда асари ехэ олзо оруулдаг hалбаринуудай нэгэн болонхой. Гадна хэдэн миллион совет хүнүүд жэл бүри агнуури хэжэ, ёhотой hайнаар амардаг байна. Агнууряда гаража амардаг хүнүүдэй тоо жэлhээ жэлдэ олошорно. Энэньшье ойлгосотой. Манай ороной ажалшад мүнөө недели соо хоёр үдэр амардаг болоо. Хүн зоной hуудал байдалай жэл бүри hайжарха тума тэдэнэр агнууриин хэрэгсэл, машина, мотоцикл олоор худалдан абаха аргатай болоно бшуу.

Гурба миллион шахуу хү... шадай обществын гэшүү... хой. 250 миллион шахуу ... агнууриин газар тэдэ общест... дай мэдэлдэ үгтэнхэй. Тэрэ ... зариманиинь госпромхозууд... Хойто зүгтэхи агнуури ... колхоз, совхозуудай мэдэлдэ ... Жэшээлбэл, Литвагай ССР... ехэ газар агнуури эрхилдэ... нүүдэй мэдэлдэ байдаг юм.

Зэрлиг ан гүрөөл ба шу... эдеэллэхын тула тэжээлэй ... нууд таригдана, үбhэн, ... тэжээл, корнеплод бэлэдхэг... дэниие эдеэллэхэ тусхай та... зарим нютагуудта түхэ... шубуудта уурхайшье түхэ... на. Ангуушадай обществы... тиимэ хүдэлмэри түлөөhэгүй ... дэг байха юм.

Ондоо нютагhaa асарагда... бигдаhан ондатра манай ор... ри олошоржо байна. Тэдэнэй ... дэн миллион болонхой. Мо... дарай ой тайга соо зэрлиг ... буга hогоонууд олошороо. ... да, Хойто Кавказда, Молдав... буу олоор үсхэбэрилхэ тал... жээнүүд хараалагданхай. ... эрхилдэг ажахынууд жэл бү... тоото шандага, хэрмэ, бу... хируу, нугаhа ба бусад ... ондоо нютагуудта абааша... даг байна.

Промышленна предприяти... нэй, колхоз ба совхоз бүх... зургаан бүхэнэй коллектив... гаалиин баялигые зүбөөр ... асуудалда анхарал табиха ... гэжэ хөөрэлдөөнэйнгөө ... нүхэр В. В. Мацкевич ... Ангуушад ба загаhашадай ... нуудай гэшүүн бүхэнэй ... хэрэгтэ тон ехэ. Коллекти... нуурида гаража амархада ... Тиихэдэ хүн бүхэнэй аба... журам булта мэдээжэ ... юм. Ан гүрөөл ба шубуу... гаалха шэнэ гурим хадаа ... хуули болоно гээшэ. Тэд... рин нягтаар сахиха ябадал ... манай ороной байгаалиин ... бүри арьбадхаха эрхэ байдаг ... болоно.

ДЕЛИ

СОВЕТ ФОТОВЫСТАВКЭ ДЕЛИДЭ НЭЭГДЭБЭ

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаhaар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан фотовыставкэ Индиин ниислэл хотын выставкын ехэ залнуудай нэгэн соо нээгдэээ. Аха дүү совет республиканууд ажабайдал тухай. Совет засагай жэлнүүдтэ экономикын, эрдэм наукын ба соёл культурын элдэб hалбаринуудта тэдэнэй түйлаhан амжалтанууд тухай 800 зураг эндэ табигдаhан байна.

Энэ фотовыставкэ Инди ба Советскэ Союзай хоорондын хани ёhоной харилсаа холбооe саашадань бэхижүүлхэ, соёлой харилсаа улам үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри болохо байна гэжэ Индиин гэгээрэлэй министр Нурул Хасан үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энээнэй ашаар Индиин арад зон Советскэ Союзай, тодорхойлон хэлэбэл, Дунда Азиин республиканууудай түйлалтануудтай бүри дүтөөр танилсаха байна.

СССР-эй байгуулагдаhaар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан фотовыставкэ Бомбейдэ, Мадраста, Калькуттада нээгдэхэ.

ХАНОЙ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Холбоото Штадууд Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэhэн нютагуудые бомбодохын тула «В-52» түхэлэй самолёдуудые хэрэглэнэ. АПО агентствын дамжуулhанай ёhoop, сентябриин 2-то Бенче провинциин hаяхан сүлөөлэгдэhэн Анкхань райондо стратегическэ бомбардировщигууд 400 тонно бомбо хаяба. Сентябриин 4-дэ хүршэ Хамлонг районие хүндэ бомбардировщигууд хэдэн дахин бомбодоо. Амгалан олохон зон алуулаа, шархатаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Ороной зүүн-хойто захадахи Домбото губи талада хэгдэhэн бэхилэлгэнүүдые эзэмдэхээр hэдэhэн хархис сэрэгүүдтэ Лаосой Арадай-сүлөөлэлгын арми шанга харюу үгэнэ. КПЛ агентствын дамжуулhанай ёhoop, сентябриин 9-дэ энэ губи талын хойто захаар болоhон байлдаануудай үедэ Лаосой Арадай-сүлөөлэлгын армиин подразделенинүүд дайсанай 240 солдадые хүлhөөнь буулгаа, сэрэгэй ехэ хэрэгсэлнүүдые булаан абаа.

КАИР

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕНЬ ЭРИД БУРУУШААНА

ТАСС

Сиридэ, Ливанда эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудhaa уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай улам шахардуу болоhондо hанаагаа зобожо байhанаа Каирай хэблэл мэдүүлнэ.

Сиритэй, Ливантай хилэлдэг район худар Израиль сэрэгүүдээ, танкнуудаа, артиллериеэ татажа байна гэжэ «Аль-Ахбар» газетэ тэмдэглэнэ.

США-гай зүгhөө араб арадуудта зүрюу харшаар хэгдэhэн ябуулгануудые хэблэл эрид буруушаана. «Холбоото Штадууд дэлхэйн сионизмтай харилсаа хэжэ, арабуудта харша hанал бодол уласхоорондын олониитын дунда тарааха hэдэлгэ гаргана, тэдээндэ эсэргүү али бүхы ябуулгануудые тухиран дэбэргэнэ», —гэжэ «Аль-Ахбар» газетэ бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Сириин, Ливанай хүн зоноор олон нютагуудые Израиль зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоходоо, амгалан араб зониие алана, хюдана гэжэ «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

Социалис оронуудай арадуудтай, дэлхэйн түрүү үзэлтэ бүхы хүнүүдтэй хамта Монголой Арадай Республикын ажалшад Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоhон шахардуу байдалаар hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлээд, араб оронуудта эсэргүү сэрэгэй харата ябуулгануудаа дары болюулха эрилтэ Израилиин урда табина.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин дээрмэшэн сэрэгшэдэй ябуулганууд улам түримхэй, аюултай боложо байна гэжэ ВСРП-гэй орган «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. Эзэмдэгдэhэн араб газар дээрэhээ гаража ошохые хёмороото байдал эбэй ёhoop гуримшуулхые арсажа байhанаа сагааруулхын тула Тель-Авив Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрил улам шангадхана гэжэ тус газетэ тэмдэглэбэ.

ДАККА. (ТАСС). «Араб оронуудай арадуудта эсэргүүгээр Израилиин дээрмэшэн сэрэгшэдэй хэhэн гэмтэ ябуулгануудые Бангладешэй үргэн олониитэ эрид буруушаана. Тель-Авивай зонхилхы бүлэгэй үhөө нэхэhэн ябуулгануудые буруушаан шүүмжэлнэбди. Эдэ харата ябуулгануудhaa уламжалан, олон арбаад амгалан хүнүүд — үхибүүд, эхэнэрнүүд, үбгэд хүгшэд хосороо», — гэжэ Бангладешэй Эб найрамдалай соведэй генеральна секретарь Али Аксад ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороото байдал эбэй ёhoop заhаруулха ябадалые Израиль али бүхы аргаар таhалдуулна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Араб оронуудай хүн зоноор олон hуурин тосхонуудые бомбодолго — булимтархы политикаяа, араб арадуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлhэн ябадал болоно.

ВАШИНГТОН

ХУДАЛДАА НАЙМАА ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай экономическа харилсаануудаа хүгжөөхые баруун оронуудай худалдаа наймаа эрхилэгшэд улам эдэбхитэйгээр оролдодог боложо байна.

Американ «Экономическа хүгжэлтын комитет» гэдэг нүлөө ехэтэй эмхиин hаяхан тунхаглаhан элидхэл дотор энэ ушар элеэр харагдана. Экономикодо хабаатай США-гай корпорацинуудай түлөөлэгшэдые, мэргэжэлтэдые тус эмхи нэгэдүүлдэг юм. Советскэ Союзтай, социализмын оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ замаар шэнэ алхам хэхыень элидхэл бэлдэhэн ФРГ-гэй, Англиин, Франциин, Швециин, Японой худалдаа наймаа эрхилэгшэд баруун оронуудые уряалба.

ПАРИЖ

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

ТАСС

Вьетнамда амгалан байдал тогтоохо арга зам тухай Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдүүлгые эб найрамдалай аша туhада зорюулагдаhан шэнэ үүсхэл мүн гэжэ «Юманите» газетэ нэрлэнэ. «Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдүүлгэ хөөрэлдөөнүүдэй ашаар Вьетнамай асуудалые шиидхэхэ арга олгохо байна» — гэжэ газетэ бэшэнэ.

БЕЙРУТ

ХАРАТА ЯБУУЛГА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭЭР

ТАСС

Ливанай Республикада эсэргүү харата ябуулгануудаа Израиль үргэлжэлүүлhээр. Сентябриин 12-ой үдэhөө хойшо Израилиин «Мираж» түхэлэй хоёр самолет Ливанай ниислэл хото — Бейрут дээгүүр ниидэжэ, хотын зарим районуудай карта буулгаhан байна.

Израилиин «Скайхок» түхэлэй хоёр самолет Палестинын хашагдан зугадагшадай лагериин байдаг Набатия, Сайда хотонууд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэ хэhэн байха юм.

Израилиин авиациин ниидэлгэнүүдээ hэргээhэн ябадал ээлжээтэ харата ааша болоно.

КАИР

ХЭН ДЭМЖЭН ДЭБЭРГЭНЭБ

ТАСС

«США-гай правительство — араб оронуудта эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта хабаадалсагша, араб арадуудта харша, олон тоото гэмтэ ябуулгануудые дэмжэн дэбэргэгшэ болоно» — гэжэ Египедэй элитэ журналист Хусейн Фахим «Аль-Ахбар» газетэдэ бэшэбэ.

Американ сэрэгэй-промышленна комплексын, Тель-Авивай булимтархы политика тодорхойлон бэелүүлдэг Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэдэй хүсэл эрмэлзэлэй тааралдан ниилэжэ байhые американ-израиль холбооной бэхижэлгэ гэршэлнэ.

БЕРЛИН

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАНУУДЫЕ БУРУУШААНА

ТАСС

ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Сиридэ, Ливанда эсэргүү Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые буруушааба.

Дүтын Зүүн зүгтэхи амгалан байдалда зүрюу харша политикаяа үргэлжэлүүлэн, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүл уласхоорондын аюулгүй байдалда түбэг ушаруулна гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэд хүсэ хэрэглэнэ, булимтархы түсэбүүдээ бэелүүлхые hэдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн бодоhон араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлые Индонезиин правительство, арад зон дэмжэнэ гээд Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Малик мэдүүлбэ. Хуули бусаар эзэмдэгдээд байhан араб газар дээрэhээ сэрэгүүдээ гаргахые Тель-Авивай правительствын арсаhыень министр буруушаана.

БОНН. (ТАСС). Гансашье Баварида бэшэ, мүн Баруун Германиин бусад нютагуудта hунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ Баруун Германиин хархис хүсэнүүдэй удамарша Бавариин христианско-социальна союз гэдэг хархис партиин түрүүлэгшэ Штраус эдэбхитэйгээр хабаадаха hанаатай. Болзорhoo урид Бундестагые hунгаха бэлэдхэлэй үедэ Штраус социал-демократическа партиин засаглажа байгаа Хойто Рейн-Вестфальда hунгалтын урда тээ болоhон хори шахуу суглаанда хабаадалсаха юм ха.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Сири ба Ливанай амгалан зондо, хашагдан зугадаhан палестинецүүдтэ эсэргүү зэрлиг, бүдүүлиг агаарай добтолгонуудай хэгдэжэ үргэлжэлhөөр байhанда дураа ехээр гутаhанаа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые бүри орёо болгоhон Израилиин эдэ эзэрхэг түримхэй ябуулганууд ба сэрэгэй хорото аашанууд бүгэдэнэй hанаае зобоожо байна гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет мэдүүлнэ. Араб оронуудта эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулгахын тула яаралтай, эрид шууд хэмжээ абаха эрилтэ Аюулгүйн Соведэй үмэнэ табиба.

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Түби доторхи национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөнүүдтэ туhа хүргэхэ асуудалаар Зүүн ба Түбэй Африкын гүрэнүүдэй толгойлогшонорой зүблөөн дээрэ үгээ ойлголсолго туйлагдаа. Конгын Арадай Республикын президент Мариан Нгуаби Дар-эс Саламhaа (зүблөөнhөө) бусаhан дары тиигэжэ мэдүүлбэ.

Африкые сүлөөлхын түлөө тэмсэлшэдтэ бүри ехээр туhа хүргэхэ тухай hанамжа дурадхалнуудай тус зүблөөн дээрэ баталан абтаhан ушар илангаяа шухала байна гэжэ НРК-гай президент тэмдэглээ.

САНТЬЯГО. (ТАСС). Гэр байрын асуудалнуудые зүбшэлхэ уласхоорондын семинар эндэ нээгдээд, дэлхэйн 28 ороной түлөөлэгшэд хабаадана. Семинарые Чилиин Республикын президент Сальвадор Альенде нээгээ. Латиин Америкын 100 миллион үлүүтэй хүнүүд гэр байраар дуталдана гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Энэ семинар гэр байрын ехэ дутагдал зайсуулха оно мүр зүбшэн хэлсэнэ.

ТОКИО. (ТАСС). Оогата хотодо (Коти префектура) болоhон hунгалтын үеэр Японой демократическа хүсэнүүд шэнэ илалта туйлаа. Энэ хотын мэрээр Сюндзи Онокава — коммунис ба социалис партинуудай, профсоюзуудай ба бусад демократическа эмхинүүдэй кандидат — hунгагдаба. Японой Коммунис партиин ЦК-гай түбэй орган — «Акахата» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, байгша оной эхинhээ хойшо Японой Коммунис парти hунгуулиин элдэб кампанинуудта 98 дахин хабаадаа, тэрэнэйнгээ 47-донь бусад демократическа эмхинүүдтэй хамта ябажа, 21 дахин илалта туйлаhан байна.

БОНН. (ТАСС). Баруун Германиин «Эар коммерц» гэжэ авиакомпани панхаруудтаба. Эндэхи летчигууд ба стюардессэнүүд ажалгүй үлөө.

Энэнь ФРГ-дэхи авиакомпанинуудай панхаруудтаhан түрүүшын ушар бэшэ юм. Һүүлэй 16 hарын турша соо дүрбэн тиимэ фирмэ тараагдаhан байна. Эдэнь бүри томо компанинуудта булигдажа, ажал ябуулгаяа зогсоохо баатай болоо. «Ди вельт» газетын мэдээсэhэнэй ёhoop, ФРГ-дэ ажалгүй 200 лётчик тоологдоно.

ДРВ. АМЕРИКАН АВИАЦИ ХОЙТО ВЬЕТНАМАЙ ҺУУРИН ТОСХОНУУДЫЕ БОМБОДОЛГОЁО ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР. ЭНДЭ ОЛОН БАЙРЫН ГЭРНҮҮД, ПРОМЫШЛЕННА ПРЕДПРИЯТИНУУД, ҺУРГУУЛИНУУД ҺАНДАРГАГДАНА. АЛУУЛАГДАҺАН, ШАРХАТАҺАН ЗОН ОЛОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ХАНОЙ ГОРОДОЙ БОМБОДУУЛАГДАҺАН РАЙОНДО.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА·БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаhанда: ... томашинанууд таряа ху... дээрэ» — түрүү бэшэг... ликын ажахынуудай т... дээрэhээ. ТАСС-ай ... дээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: ... ряадай түб хото ... мүнөөдэр» — Э. Му... статья. «Мэргэжэлдэ» ... — К. Жилкинагай ... тийн хроника. Түрэл о... торнай.

Гурбадахи хуудаh...: «Өөрhэдөө гартаа абажа ... — Г. Толоконникова... ВДНХ-гай hонинууд. ... дээрэhээ hонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ... hонинууд. Эрдэм техни... нинууд. Спорт.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ... УЛААН-УДЭ ХАРУУ...

18.00 — «Үльгэр ... ерыш» гэhэн багшу... рюулагдана ... — «Зүүн-Сибирь» ... журнал. 18.40 — теле... ма. 18.55 — «Похитит... зок» гэhэн үхибүүд... «Үдэшын Улаан-Удэ» ... левизионно газетэ. 19.55 ... ноочеркнууд. 20.15—«...» гэhэн телеочерк. 20.35 — ... дэлмэрилэгшэд ... hэн дамжуулга. 21.05 ... церт. 21.35 — «Хоол... hэн хүдөөгэй ажалш... рюулагдана дамжуулг...

«ОРБИТА» ХАРУУ...

22.10—«Артлото». ... «Поэзи» гэhэн дам... 23.30 — «Время». ... лэй hонинной программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА... «ОРБИТА» ХАРУУ...

16.00 — орон доторо... 16.10 — «Амитадай ... дал» гэhэн дамжуулга. ... «Советский спорт» ... шанда хүртэхын түлөө ... наадалгаа ... наадан. Эндэ ЦСКА—... хотын «Торпедо» ком... дай наадан дамжу... 17.50 — «Ехали в ... Ильф и Петров» ... hайхан телевизионно ... 19.00 — «Время» ... лэй hонинной программа.

Редакторай орл...
С. С. ЦЫРЕНДОРЖ...

Манай адрес, теле...

г. Улан-Удэ, ул. Лен... Телефоны: редактора ... приёмная — 54-93, зам. ... тора — 68-08, зам. ... ра — 62-62, ответ. ... — 50 52, зам. ответ. ... — 66-76, отделы: ... жизни — 60-91, ... зяйства — 64-36, 63-86, ... ганды и агитации ... промышленности и ... ства — 61-35, советск... тельства и быта — 69-5... туры и школ — 60-21, ... рабселькоров — 67-81, ... машин — 34-05, ... приёмная — 56-62, ... бюро — 57-63, фотол... рня — 33-61.

 Типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-00468. Заказ № 1...